

**YEREL YÖNETİMLER BAĞLAMINDA
SOSYAL POLİTİKA ÇERKEZKÖY BELEDİYESİ
ÖRNEĞİ**

Sedat VURUR

**Yüksek Lisans Tezi
Çalışma İktisadı Anabilim Dalı
Danışman: Dr.Öğr.Üyesi Davuthan GÜNAYDIN**

2019

T.C.
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA İKTİSADI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

YEREL YÖNETİMLER BAĞLAMINDA SOSYAL POLİTİKA
ÇERKEZKÖY BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Sedat VURUR

ÇALIŞMA İKTİSADI ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: Dr.Öğr. Üyesi Davuthan GÜNAYDIN

TEKİRDAĞ-2019
Her hakkı saklıdır.

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını taahhüt ederim.

... / ... / 2019

Sedat VURUR

T.C.
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA İKTİSADI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sedat VURUR tarafından hazırlanan, Yerel Yönetimler Bağlamında Sosyal Politika “Çerkezköy Belediyesi Örneği” konulu YÜKSEK LİSANS Tezinin Sınavı, Namık Kemal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği uyarınca ..... günü saat .....’da yapılmış olup, tezin ..... OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Jüri Başkanı:		Kanaat:	İmza:
Üye:		Kanaat:	İmza:
Üye:		Kanaat:	İmza:

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu adına

..... / ..... / 2019

Prof. Dr. Rasim YILMAZ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Kurum, Enstitü	: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
ABD	: Çalışma İktisadı Ana Bilim Dalı
Tez/Proje Başlığı	: Yerel Yönetimler Bağlamında Sosyal Politika “Çerkezköy Belediyesi Örneği”
Tez/Proje Yazarı	: Sedat VURUR
Tez/Proje Danışmanı	: Dr.Öğr. Üyesi Davuthan GÜNAYDIN
Tez/Proje Türü, Yılı	: Yüksek Lisans Tezi, 2019
Sayfa Sayısı	: 71

Yerel yönetimler, yerel yapıyı, geleneksel hayatı, adetleri, kültürü ve sosyal faaliyetleri çağdaş hayat sürme durumuna has özelliklerinin liderliğinde gelişme kaydeden ve o kentte doğup büyüyenlerin, yaşayanların ve çalışanların yerel ve ekonomik hizmetlerini yetkisi dâhilinde gerçekleştiren yerel kamu tüzel kişilikleridir. Bu tez çalışmasında mahalli yönetimlerin etraflı bir çerçevesi merkezi yönetim gereğince tayin edilmiş ve sınırlılıkları çizilmiş sosyal politikaları ve uygulama alanları incelenmiştir. Yerel yönetim merkezleri, genel idarenin elinde bulundurmuş olduğu görev yetki ve gücün merkez haricindeki tüzel kişilere aktarılması şeklinde kabul görmektedir. Yerel Yönetimler kapsamında Çerkezköy Belediyesinin Engelliler, Yaşlılar, Kadınlar, Çocuklar ve Gençler, Yoksullara uyguladığı sosyal politikalara örnek olarak; Sosyal Yardımlar, Bebeklere Yapılan Yardımlar, Sünnet Yardımları, Erzak Yardımları, Ev Ziyaretleri, Kömür Yardımları, Butik Mağaza Yardımları, Halk Kütüphanesi, Kültürel ve Sosyal Etkinlikler, Kültür ve Sanat Gezileri, Tiyatro Etkinlikleri göstererilebilir. Yapılan bu etkinliklerin başarılı ve sürekli olarak devam ettiği başarılı bir Sosyal Belediyecilik anlayışı Çerkezköy’de hâkimdir.

Anahtar Kelimeler: Belediyeler, Sosyal Politika, Yerel Yönetimler.

ABSTRACT

Institution, Institute : Tekirdağ Namık Kemal University, Institute of Social Sciences
Department : Department of Labor Economics
Title : Social Policy In The Context Of Local Administrators
Çerkezköy Municipality Sample
Author : Sedat VURUR
Adviser : Dr.Öğr. Üyesi Davuthan GÜNAYDIN
Type of, Year : MA Thesis, 2019
Total Number of Pages : 71

The local governments are the legal entities that improve the local structure, the traditional life, customs, culture and social facilities in the leadership of the special features of contemporary life and actualise the local services of the people who are born and raised in this city, the people living and working in this city intra vires. In this thesis study, the overall framework of the local government is inducted by the central administration, the restrictions are generated and social politics and the fields of application are examined. The local government centers are accepted as the transfer of the duties, authorities and power, that the general administration have, to the legal entities apart from the center. As an example of the social policies implemented by Çerkezköy Municipality for the disabled, elderly, women, children and young people, the people in need under the local governments; Social Aids, Aids of Babies, Circumcision Aids, Food Supply Aids, Home Visits, Coal Aids, Boutique Shop Aids, Public Library, Cultural and Social Activities, Cultural and Art Trips, Theatre Activities can be shown. Municipality of Çerkezköy has an understanding of Social Municipality where the kind of activities stated above have been carried out continuously and successfully.

Keywords: Fees, Local Governments, Social Policy

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM BEYANI.....	İ
TEZ ONAY SAYFASI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ	1
1. YEREL YÖNETİM KAVRAMI	3
1.1. Yerel Yönetim Tanımı	3
1.2. Unsurları.....	4
1.2.1. Demokrasi	4
1.2.2. Etkinlik.....	5
1.2.3. Merkezi Yönetimle Olan İlişkisi	6
1.3. Yerel Yönetim Birimleri	7
1.3.1 Siyasi Yönden Yerinden Yönetim	7
1.3.2 İdari Yönden Yerinden Yönetim.....	8
1.3.2.1. Hizmet Yönünden Yerinden Yönetim	8
1.3.2.2. Coğrafi Yönden Yerinden Yönetim	9
1.4. Türkiye'de Yerel Yönetimler	9
1.4.1. İl Özel İdareleri	11
1.4.2. Belediyeler	12
1.4.3. Büyükşehir Belediyeleri.....	14
1.4.4. Köyler.....	16
2. SOSYAL POLİTİKA KAVRAMI.....	18
2.1. Sosyal Politika Tanımı	18
2.2. Unsurları.....	19
2.2.1. Eşitlik	20
2.2.2. Sosyal Koruma	20

2.2.3. Sosyal Dayanışma	21
2.3. Türkiye'de Sosyal Politika Uygulamaları	21
2.3.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem.....	21
2.3.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem.....	22
3. SOSYAL POLİTİKANIN YERELLEŞME NEDENLERİ.....	25
3.1. Yapısal Nedenler.....	25
3.2. Merkezi Sosyal Politikaların Nötrleşmesi.....	26
3.3. Sosyal Politikanın Yerel Olma Eğilimi.....	28
3.4. Yönetişim Anlayışı	30
3.4.1. Sosyal Politika Bağlamında Yönetişim.....	30
3.4.2. Yerel Boyutuyla Katılımcı Demokrasinin Sosyal Politikanın Oluşmasına Etkisi.....	31
3.5. Yerel Sosyal Politika Alanları.....	33
4. TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLER DAHİLİNDE SOSYAL POLİTİKA UYGULAMALARI : ÇERKEZKÖY BELEDİYESİ ÖRNEĞİ.....	36
4.1. Yerel Düzeyde Sosyal Politikaya Katılım.....	36
4.2. Yerel Düzeyde Sosyal Politikanın Yasal Çerçevesi.....	38
4.3. Yerel Yönetimler İçin Sosyal Politika Düzenlemeleri ve Uygulamalar	40
4.3.1. Engelliler	40
4.3.2. Yaşlılar	41
4.3.3. Kadınlar.....	41
4.3.4. Çocuklar ve Gençler.....	42
4.3.5. Yoksullar	44
4.4 Çerkezköy Belediyesi Örneği	45
4.4.1. Çerkezköy Belediyesine Genel Bakış	45
4.4.1.1. Çerkezköy Bölgesinin Sosyo-Ekonomik Yapısı.....	47
4.4.1.2. Çerkezköy İlçesinin Sanayi ve Ticaret Durumu	47
4.4.2. Çerkezköy Belediyesinde Sosyo-Politik Uygulamalar	50
4.4.2.1. Sosyal Yardımlar.....	50
4.4.2.1.1. Bebeklere Yapılan Yardımlar	51
4.4.2.1.2. Sünnet Yardımları	52
4.4.2.1.3. Erzak Yardımları.....	52

4.4.2.1.4. Ev Ziyaretleri	54
4.4.2.1.5. Kömür Yardımları	55
4.4.2.1.6. Butik Mağaza Yardımları.....	56
4.4.2.1.7. Halk Kütüphanesi.....	56
4.4.2.1.8. Kültürel ve Sosyal Etkinlikler	56
4.4.2.2. Sosyal Hizmetler	57
4.4.2.2.1. Kadınlara Yönelik Hizmetler	57
4.4.2.2.2. Engellilere Yönelik Hizmetler	58
4.4.2.2.3. Kütüphane Hizmetleri	59
4.4.2.3. Kültür ve Sanat Hizmetleri	59
4.4.2.3.1. Çanakkale Gezileri	59
4.4.2.3.2. Ramazan Ayı Gezileri ve Etkinlikleri	60
4.4.2.3.3. Açılan Kurslar ve Kursiyer Sayıları.....	60
4.4.2.3.4. Düzenlenen Tiyatro Etkinlik Sayıları.....	60
SONUÇ.....	61
KAYNAKÇA	65

TABLÖLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1: Bebeklere Yapılan Yardımlar	51
Tablo 2: Sünnet Yardımları	52
Tablo 3: Erzak Yardımları	53
Tablo 4: Ev Ziyaretleri	54
Tablo 5: Kömür Yardımları.....	55
Tablo 6: Butik Mağaza Yardımları	56
Tablo 7: Halk Kütüphanesinden Faydalanan Vatandaşlar	56
Tablo 8: Düzenlenen Kültürel ve Sosyal Etkinlikler.....	57

GİRİŞ

Sosyal politika devletin toplum içerisinde refah ve sosyal koruma durumunu gerçekleştirmek maksadıyla uygulamış olduğu politikaların tamamı olup, sosyal güvenlik, bakım, gözetim, eğitim, istihdam, konut ve sosyal hizmetler hususlarındaki kamu hizmetlerini kapsamı içerisine almaktadır. Sosyal politikaların öncelik seçiminde siyasal bir yapılanma ve kurumsallaşma özelliği gösterme durumu vardır. Bu kurumsallaşma kavramı içerisinde eşitlik, dayanışma, paylaşım, insan ve insan hakları gibi nihai neticeler doğurmaktadır. Sosyal politikanın, yönetsel yapıları, görevleri, işlevleri, birimleri yönetim sistemimiz sonucunda merkezi idare vasıtasıyla tayin edilen mahalli yönetimlerin sosyal politikaların yerel seviyede tayin edilmesi, bu yönetimlerin işlevselliğinin öneminin küresel ekonomi dünyasında artış göstermesi ile giderek artmaktadır.

Yönetim bilimi kapsamında devlet yapısı temelde iki tür yönetimden oluşur. Birincisi merkezi yönetim, diğeri devlet yönetimini bütünleyen her tür sorumluluk, görev, yetki ve hizmetleri merkezi idare vasıtasıyla tanımlanan mahalli yönetimlerdir. Devlet sosyal politika uygulamalarının yürütülmesi ve yerel halka sunulması amacıyla kamu hizmetlerinin bir kısmını mahalli yönetimlere devretmektedirler. Küreselleşen dünya’da çağımızın ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal yaşamında mahalli idareler bilhassa belediyeler, devletin yönetim şeklini bütünleyici olmalarıyla beraber vazgeçilemez mahalli ekonomik, sosyal ve siyasi kurumlardır. İçinde bulunduğumuz dönemde, yerel yönetimlere de çeşitli haklar ve sorumluluklar atanmıştır. Bu çalışmada da yerel yönetimler tarafından uygulanan sosyal politikalar ele alınmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde, mahalli yönetim kavramının tanımı yapılmış ve bu yönetimin kamu yönetimi içindeki bütünleyici rolü irdelenmiştir. Ayrıca yine bu bölümde, yerel yönetim kavramının ülkemiz bakımından çeşitleri, işleyişi, sorumluluk ve hizmetleri ile kaynaklarının neler olduğuna değinilmiştir.

İkinci bölümde sosyal politikanın kavramsal tanımı gerçekleşmiş, bilhassa hedef ve araçları üzerinde esasla durulduğu gözlemlenmiş ve ülkemizde ki sosyal politikanın tarihsel seyri de özetle aktarılmıştır.

Üçüncü bölümde sosyal politikaların mahalli seviyede icra edilmesinde, yapısal gerekçeler ile merkezi sosyal politikanın yönetim anlayışı, bölgesellik özelliği, yerel sosyal politika birimleri ve alanları incelenmiştir.

Çalışmanın son bölümünde ise Ülkemiz’de mahalli idarelerin sosyal politika faaliyetlerinin kanuni dayanağı ve uygulamaları Çerkezköyköy Belediyesi örneğinde incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİM KAVRAMSAL TANIMI

1. YEREL YÖNETİM KAVRAMI

1.1 Yerel Yönetim Tanımı

Kavramsal olarak yerel yönetim, belirli bir coğrafi bölgede yaşamına devam eden halkın ortak ihtiyaçlarını gidermek için inşaa edilmiş ve karar mercileri de yaşanılan bölge halkınca seçilen küçük idare birimleridir. Yerinden yönetim unsurunun geçerli olduğu mahalli yönetimler, kamu tüzel kişiliğini de ellerinde bulundurlar, merkezi yönetimin sınıflandırılması haricinde ve belirli hususlarda bağımsız birimlerdir (Toprak, 2010, s. 13). Yerel yönetimler, yöresel hayatı, geleneği, yerel sosyal faaliyetleri çağdaş yaşama özelliklerinin liderliğinde gelişmesine katkı sunan ve o şehirde doğanların, yerleşenlerin, çalışma yaşamına devam edenlerin ekonomik, sosyal ve mahalli hizmetlerini yetkisi düzeyinde uygulayan yerel kamu tüzel kişilikleridir.

Ülkelerde mevcut olan yerel yönetimler devletin yönetim sistemini tamamlayan kuruluşlar olarak görülmektedir. Yerel yönetimlerin kuruluş amaçları, üstlenmiş oldukları görevleri, yetkileri, mali bilançoları, yasama organı vasıtasıyla yasal düzenlemeler ışığında tayin edilmektedir. Diğer taraftan yerel idareler, merkezi idarenin hiyerarşik kontrolü kapsamına girmemekle beraber merkezi idare; ülkenin hedeflenen ekonomik ve sosyal gelişmeyi gerçekleştirmek maksadıyla mahalli yönetimlerin de izlemeleri gereken usulleri belirler. Mahalli idare, yönetim lugatında âdem-i merkeziyet şeklinde alanyazına geçmiş olan bir siyasal kavramdır. Ülkemiz sınırları içerisinde bu olgu iki şekilde uygulanır. İlki, yetki genişliği olgusuna göre merkezi idarenin yerel yönetimlere bazı yetkileri devretmesi durumudur. Yerel yönetimin ikinci şekli ise yerinden yönetim ismini almaktadır. Yerinden yönetim, kanunlar çerçevesinde oluşturulan yönetim organlarının, kanunların atamış olduğu ölçüde veya merkez tarafından kullanılanlardan başka fonksiyonları yerine

getirebilmeleri maksadıyla, siyasal, tüzel ve ekonomik kaynakların kullanımı için yetkilerle donatılmalarıdır (Keleş, 2000, s. 19).

Mahalli idareler, merkezi yönetimin elinde olan sorumluluk, yetki ve gücün yerel yönetime aktarılması şeklinde de kabul görmektedir. Bahsedilen yetkinin devri kamusal faaliyetlerin yerine getirilmesi ve yerine getirilen faaliyetler için harcama yapılması, gelir kaynağı kazanımı ve politik karar alma hususunda gerçekleşebilmektedir (Dileyici ve Vural, 2005, s. 231).

Yerinden yönetim, yetki genişliği kapsamında merkezden idareye kıyasla daha güçlü olduğu gözlemlenen bir yönetim şeklidir. (Tortop, 1999, s. 11). Merkezi idare hem yetki hem de güç bakımından elinde bulundurmuş olduğu bazı avantajların bulunmasına karşın bu hizmetleri çok etkin bir şekilde gerçekleştirememektedir. Ülkelerde de bu bağlamda bakıldığında gerek her bir küçük yönetime karşı ilerleme kaydedememe durumları hem de ülke genelinde demokratik düzenin gereklerinden kaynaklı ülkelerde merkezdeki yönetimin yanında bu yönetimde de ayrılmış olarak “yerel yönetim” birimlerini kurmuşlardır (Nadaroğlu, 1998, s. 4).

1.2 Unsurları

Yerel yönetim merkezleri, genel idarenin elinde bulundurmuş olduğu görev yetki ve gücün merkez haricindeki tüzel kişilere aktarılması şeklinde kabul görmektedir. Bahsedilen yetkinin devri kamusal faaliyetlerin yerine getirilmesi ve yerine getirilen faaliyetler için harcama yapılması, gelir kaynağı kazanımı ve politik karar alma hususunda gerçekleşebilmektedir. Yerel yönetimlerin ana unsurları arasında demokrasi, etkinlik ve merkezi yönetim ile ilişkisi bulunmaktadır.

1.2.1 Demokrasi

Yerel idareler, hem demokratik yaşamda üstlenmiş oldukları rolleri, hem de kamu hizmetlerinin halka aktarılmasında yüklenmiş oldukları işlevler nedeniyle halkın yönetime katılımın ilk basamağıdır (Toprak, 2010, s. 15). Yerel yönetim, kendisi ile doğrudan ilişkili olan kamu hizmetlerine dair yönetilenlerin iştiraki ve karar alınmasına imkân sağlayan bir yönetim biçimidir. Bir yerel topluluğun problemlerini

kendi içinden seçtiği idarecilerle sonuçlandırması, yerel seviyede demokrasi sağlar. Bu bağlamda yerel yönetimler demokratik yaşam zincirinin bir parçasıdır (Acar, 1989, s. 86). Bu açıdan pek çok hizmetin halka aktarılmasında çabukluk ve kolaylık avantajı sunmaktadırlar. Dahası, yerel topluluğu meydana getiren kişilere, kendi problemlerini çözmenin farklı yollarını tecrübe etme imkânı sağlar (Keleş, 2000, s. 24).

Yerel yönetimde, katılım sağlanmasının önemi, şehrin, bundan dolayı da toplumun bireye karşı üstün olma olgusuna dayanmaktadır. Bu olgu hem yerel yönetimleri, belirli bir zamanda sunmuş olduğu hizmetlerden farklı olarak, önemli derecede özerk bir dizi temsili kurumdan oluştuğunu sayar (Keleş ve Yavuz, 1983, s. 15). Toplumun yerel kamu işleyişinde idareye katılma payı, bütün Avrupa Birliği üyesi ülkeleri vasıtasıyla paylaşılmış demokratik ana oluşumlardan bir tanesidir. Bu durum mahalli seviyede icra ediliyorsa, bu hak direkt olarak yerine getirilmiş olacaktır (Dollery ve Robotti, 2009, s. 11).

1.2.2 Etkinlik

Yerel yönetimler, bölgenin kendi iç çıkarlarına, ekonomik, coğrafi ve siyasal durumuna göre farklılaşan durumlarına daha iyi uyum gösterebilme imkânına sahip olmasıyla dikkat çekmektedir. J.S. Mill'e göre; Yerel vatandaşlar, yerel anlayışları doğrultusunda kendi yerel servislerini ve politikalarını meydana getirebilirler. Merkezi yönetim ne derecede bilgili veya tecrübeli bulunsa da bunu yerel idareler seviyesinde başarılı bir şekilde gerçekleştiremez. Örneğin bir okul kapsamında seçilecek olan en uygun ve ideal yer, o bölgede yaşamına devam eden kişiler tarafından seçilebilmektedir (Chandler, 2002, s. 9).

Yerel yönetimler, halkın katılma imkânını oluşturarak problemlerin çok daha sağlıklı bir biçimde tayin edilmesinin yanı sıra, çözümlerinde daha etkin ve kararlı bulunmasını da sağlamaktadır. Bu doğrultuda etkin yerel yönetimler halkın temsilcileriyle karar alabilen ve bu doğrultuda kararları hayata geçirebilen yönetimlerdir.

1.2.3. Merkezi Yönetimle Olan İlişkisi

Birbirinden farklı yönetim anlayışı bulunan yerinden ve merkezden yönetim olgularından ilgili bölgede ağırlıklı olarak hangisi uygulanırsa, ülkenin kamu kurum ve kuruluşları ilgili seçeneğe göre şekil almakta, kamusal hizmetler ve işleyiş yine hâkim yönetim tarzı doğrultusunda gerçekleşmektedir (Parlak, 2002, s.42-43). Bütün devletler için konuşulduğunda merkezi yönetim teşkilat, yetki ve işlevler açısından pozisyonu, yerel yönetimlerin daha üstünde bir yerdedir. Merkezi yönetim, bazı alt konuları çok daha iyi şekilde süspanse etmektedir. Bunlar arasında, toplumun refahı, birliği, faydası ve mahalli gereksinimlerin gereği gibi giderilmesini korumak maksadı ile yasalarda tayin edilen yöntem ve esaslar hususunda mahalli idareler üstünde vesayet yetki ve hakkına sahiptir. Merkezi yönetim kurumlarının uyguladığı yönetsel kurumlar vasıtasıyla kanunların fikir yürüttüğü sınırlar dâhilinde denetiminin gerçekleşmesine vesayet denetimi denmektedir (Tortop, 1999, s. 165). Bu durumun nedeni de devlet dediğimiz kurumlar üstü örgütün tüzel kişiliği olması hasebiyle genel çerçeve merkezi yönetimce tayin edilmelidir.

Başka bir ifadeyle, merkezi idarenin, yerel idareler üstünde denetim yapma yetkisi mevcuttur ve yerel yönetimlerden çok daha kapsamlı kararlar verebilmektedirler. Bu ülkemizde “idari vesayet” olarak isimlendirilir. Bu yetki kanununa dayanan ve kanun ile tayin edilen bir yetkidir (Eryılmaz, 2011, s. 195). Yasal bir uygulaması bulunan vesayet denetimi, amme hizmetlerinin her yerde benzer yöntemler kapsamında icra edilmesi amacıyla uygulanmaktadır. Esasında bu denetim, hedefleri içerisinde bulunan “toplumun yararının gözetilmesi” ve “yerel gereksinimlerin gerektiği şekilde karşılanmasını” amaçlar.

Diğer yandan bakıldığında, idari vesayet denetimi, merkezi yönetimin elinde olan bir yetki türüdür. Verilmiş olan yetkinin her daim aktif bir şekilde uygulanması beklenemez. Bu denetim bir müeyyide aracı şeklinde kullanılmamalıdır. Bu durumun zıttı olarak öğretici, öncü, danışmanlık ve geliştirici niteliğinde yapıcı ve uygar vasıfta değerlendirilebilir ve uygulanabilirse daha verimli olmaktadır (Eryılmaz, 2011, s. 196).

Merkezi idare olgusuyla mahalli idareler arasında bulunan ilişkilerin diğer bir önemli yanını da mali hususlar oluşturmaktadır. Bahsi geçen iki yönetim biçimi ikileminde, yetki ve görev paylaşımının ardından gelir kaynaklarının bölüşümü gelmektedir. Kamusal faaliyetlerin bir bölümünün yerel idarelerce sunulması, bu yönetimlerin sürdürülebilirlikleri bakımından gereklidir. Dolayısıyla mali kaynak, yetki ve hizmetlerin paylaşılması kaçınılmazdır. Bahsi geçmekte olan bu durum mahalli idare ve merkezi idareler ikileminde ekonomik ilişkilerin oluşumuna sebep oluşturmaktadır. Lakin bu ilişkilerin ve paylaşımın ölçülü olabilmesi için birtakım kurallar ve hukuki esaslara bağlanması gerekmektedir. Bu durumun gerçekleşmemesi halinde yönetsel bakımdan yetki çatışması, ekonomik bakımdan israf ve siyasi bakımdan da toplumsal huzursuzluk oluşturacak birtakım karmaşaların oluşması kaçınılmaz olur (Nadaroğlu, 1998, s. 4).

1.3 Yerel Yönetim Birimleri

Mahalli idare birimlerinin ayrışımında idari ve siyasi olmak üzere iki tür yerinden yönetim ayrımı yapılmaktadır. Bu duruma ilave olarak da mahalli idareleri, verdiği hizmetlerin nitelikleri, işlevleri ve hukuki yapısı haricinde coğrafi kıstaslar açısından farklı biçimlerde bölümlendirmek de olağandır.

1.3.1 Siyasi Yönden Yerinden Yönetim

Siyasi olarak yerinden yönetim kavramı incelendiğinde, siyasi otoritenin yerinden ve merkezi yönetim ikileminde paylaşılması biçiminde tanımlanabildiği görülmektedir (Çam, 2000, s. 292). Bu durumdan kaynaklı da sistem içinde siyasi otorite merkezinde toplanamamış, farklı birimler ikileminde incelenmiştir. Siyasi olarak yerinden yönetim ögesiyle oluşan, il, cumhuriyet, kanton ve eyalet benzeri yerel yönetim birimleri, genel olan hâkimiyetin sadece küçük bir kısmına bağlıdır. Bu birimlere kendi iç yasama ve yürütme hususlarında kısmi bağımsızlık hakkı tanınmaktadır. Fakat bunlar ulusal hükümet karşısında ikinci derecede hâkim olan birimlerdir (Eryılmaz, 2016 s. 69). Siyasi açıdan yerinden yönetim federal devlet yapısını mevcut kılmakla birlikte üniter devlet sistemi federal devlet sisteminden çok farklı bir siyasal sistemi temsil eder (Eryılmaz, 2016, s.69).

1.3.2 İdari Yönden Yerinden Yönetim

İdari yönden yerinde yönetim tarzında, yargı ve yasama işlevleri merkezde birleştirilmiştir. Mahalli idarelerin yalnızca icraat ile ilgili bir kısım yetkileri mevcuttur (Karataş, 1992, s. 210). İdari açıdan incelendiğinde yerinden yönetim, mahalli nitelikteki amme hizmetleriyle teknik, iktisadi, kültürel ve ticari birtakım işlevlerin, merkezi yönetimin tüzel yapısı haricindeki kamu tüzel kişiliklerince faaliyet göstermesidir. Bu kamu tüzel kişileri; ya sadece bir coğrafi alanda yaşamına devam eden halkı ya da eğitim, ticaret, sanayi, kültür gibi belirli bazı hizmetleri (işlevleri) bulunan halkı temsil etmektedirler (Eryılmaz, 2016, s. 71). Bu surumda esas hedef, yatırım ve ihtimamların bir miktarının yerel kuruluşlara aktarılması, yatırım ve ihtimam kararlarının hizmet ve yatırımın yapılacağı lokasyona yakın idari birimlere maliyetlerin ve bürokrasinin minimize olması, halkın iştirak olanaklarının çoğaltılarak katılımcı demokrasinin iyileştirilmesidir (Kaya, 2003, s. 33).

Hizmet ve coğrafi yönden olmak üzere İdari yönden yerinden yönetim iki şekilde ele alınır.

1.3.2.1. Hizmet Yönünden Yerinden Yönetim

Hizmet algısının mekâna bağımlı olarak yerinden yönetilebilme olayı; fonksiyonel yerel yönetim haliyle de açıklanabilmektedir. Kamuya verilen hizmetin belirlenmiş merkezi bir kurumdan uzakta ve hukuki olarak da bir varlığı sahip farklı kuruluşlar aracılığıyla idare edilerek yerine getiriliyor olması halidir. Verilen bu hizmet şekline bağlı olarak yönetilebilmesi ve idare edilebilmesi zor ise ve yapılmakta güçlük yaşıyor ise var olan hizmete bağımlı olmayan bir varlık tanıma haline de yönelebilir (Giritli, 2001, s. 146).

Çağın gelişimine bağlı olarak ekonomik açıdan ve sosyal açıdan hayatta oluşan değişimler ve gelişimler ile devletin sınırları içerisinde yaşayan bireylere sağlaması gereken hizmetler çok fazla değişiklik göstermektedir. Bu oluşumun sağlanması ve gereken hizmetin sunulabilmesi oldukça zordur. Çeşitlilik gösteren bu hizmetlerin gelişim ve değişim ile birlikte sağlanabilirliği oldukça zordur. Bilimin

gelişmesi ve kullanılan tekniklerin her geçen gün hızla ilerlemesi ile devletin sınırları içerisinde yaşayan halkın ihtiyaçları değişim göstermiştir. Bu ihtiyaçların giderilmesi için sağlanması gereken hizmetler belli bir merkezden karşılanmalı ve yönetimi, idaresi en iyi şekilde yapılması gerekli olmasına rağmen bu gerekli olan ihtisas ile işletme yönetimi bilgisini tek bir elde toplanamayabilir. Bu husustan kaynaklı gelişen bir durum olarak yerinden yönetimin yaygınlaşmış olması değerlendirilebilir (Kalabalık, 1999 s. 429).

1.3.2.2. Coğrafi Yönden Yerinden Yönetim

Coğrafi yönden yerinden yönetim, idari bazı görevlerin icra edilmesi ile ilgili yetkilerin merkezi idareye bağlı olmayan ve halkın seçimi ile oluşturulan, belirli bir coğrafi alanla sınırlı olan yönetimlere verilmesidir. Merkezi olarak yerinde yönetilen yerlerde halk arasında yardımlaşma ve insanlar arasında birlik beraberlik hislerinin gelişmesine oldukça katkı sağlayabilmektedir. Bu durum ise siyasi algının gelişimi ve ilerlemesinde de etki etmektedir. Yerinden Yönetim siyasi beraberliğin ve barışın gelişimi ve ilerlemesi durumuna etki etmektedir. Yerinden yönetim siyasi birlik ve beraberliğin, barışın büyük bir teminatı yerine geçmektedir. İç barışın hâkim olduğu ülkeler incelendiğinde hizmet açısından yerinden yönetim geleneğinin oldukça geliştiği yerlerdir. Bu artı özelliklere rağmen her durumun aşırısının düzeni bozması gibi yerinden yönetiminde aşırı bir halde yaygınlaşması ülkenin birlik ve beraberliğin artmasına sebebiyet verebilmektedir. Aynı zamanda bu durum kamu hizmetlerinin ülkede her kesime eşit bir halde verilmesine engel olabilir (Eryılmaz, 2016, s. 75).

1.4 Türkiye'de Yerel Yönetimler

Osmanlı Devleti kurulmuş olduğu ilk günden genişleme dönemine giriş yapmasıyla beraber ilgili çağın özellik ve koşullarına göre devletin yönetsel yapısı da eyalet sistemi yapısına çevrilmiştir. 1839 Tazminat Fermanı ve 1850'de Islahat Fermanı ile birlikte yeniden ve ciddi bir oluşum sürecine girmiş bulunan Osmanlı Devleti 1864 senesinde Vilayet Nizamnamesi ile eyalet sisteminden il sistemi yönetimine doğru örgütlenmeye başladığı görülmektedir.

Günümüzde ise Türkiye Cumhuriyeti'nin yönetim şekli olarak, 1864 tarihli Nizamname doğrultusunda ilk adım atılmıştır. Zamanla kurumsallaşmış ve 1982 Anayasası hükümleri kapsamında ülkemizde yerel yönetim birimleri; Köyler, Belediyeler ve İl Özel İdareleri olarak tayin edilmiştir.

Cumhuriyet döneminde yerel yönetimler konusunda yapılan ilk düzenleme köylerle ilgili olmuştur. Bugün halen yürürlükte olan 442 sayılı Köy Kanunu 1924 yılında kabul edilmiştir. Daha sonra 1924 yılında İstanbul'daki belediye dairelerine benzer bir şekilde, 417 sayılı Ankara Şehremaneti Kanunu çıkarılmıştır. 1930 yılında ise 1580 sayılı Belediye Kanunu ile nüfusu 2000'i geçen yerlerde belediye kurulabilmesi kabul edilmiştir (Tortop, Aykaç ve Yayman, 2006 s. 38). 1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanunu Osmanlının son dönemlerinden gelen tecrübelerin aktarıldığını göstermektedir (www.sayder.org.tr). Yerel yönetimler alanında yapılan ciddi atılımlar 1984'te Büyükşehir Belediyelerinin kurulması (3030 sayılı kanun) ile 1980 sonrası belediye gelirlerinde artış öngören yasal düzenlemeler ve 1987 tarihli İl Özel İdaresi (3360 sayılı kanun) ve en son bu kanunların yerini alan 2004'te ve 2005'te yapılan düzenlemeler gösterilebilir. Belediyeler alanında önce 2004'te 5272 sayılı Belediye Kanunu kabul edilmiş ancak kanun şekil bakımından anayasaya aykırılığı gerekçesiyle iptal edilmiş, aynı düzenlemeler bu kez 2005'te 5393 sayılı kanunla kabul edilmiştir (Bilgiç, 2007 s. 101). Günümüzde belediyelerin tabi olduğu yasa 2005 yılında kabul edilen 5393 sayılı Belediye Yasasıdır. İl Özel İdaresi alanında da 2005'te yapılan 5302 sayılı kanun 1987'de çıkarılmış olan İl Özel İdaresi Kanunu (3360 sayılı kanun) yerini almıştır. Buna takiben 2012 yılında kabul edilen 6360 sayılı 14 ilde Büyükşehir ve 27 İlçe Kurulması Hakkında Kanun şu an yürürlükte. Kısaca ifade etmek gerekirse il özel idareleri, belediyeler ve büyükşehir belediyeleri alanındaki düzenlemeler 2004, 2005 ve 2012 yıllarında yenilenmiştir (Bilgiç, 2007 s. 101-102). Bu noktada 1924 yılında çıkarılan 442 sayılı Köy Kanunu mevcudiyetini hala korumaktadır. Çıkarıldığı dönemde çok büyük yenilikler getirmiş olsa da aradan geçen süre zarfında değişen koşulların gerisinde kalmıştır. Bu sebeple köylerle ilgili bir düzenlemenin de daha fazla geciktirilmeden çıkarılması gereklidir (www.sayistay.gov.tr, 20.12.2013).

1.4.1 İl Özel İdareleri

İl Özel İdareleri, Osmanlı Devleti dönemi içerisinde Fransız idare mekanizmasından yola çıkarak 1864 tarihinde kabul edilen Vilayet Nizamnamesiyle birlikte kurulmuştur. Bu söz konusu nizamname ışığında da Osmanlı idare sistemi çok küçük birimlere ayrılmıştır. Eyalet birimleri kaldırılmış bunun yerine vilayet sistemi kabullenmiş, vilayetler için bir tanesi genel diğeri mahalli olmak olacak şekilde iki yönetim şekli kabul görülmüştür (Tortop, Aykaç ve Yayman, 2006, s. 128).

Osmanlı Devleti'nin son döneminde, 1913 senesinde çıkarılmakta olan geçici bir kanun düzeni doğrultusunda uzunca bir süre yönetilen il özel idareleri, merkezi idarenin vilayet sınırları dahilinde vazife yapmaktadırlar. Bu kanundan, 1913 senesinden 2000'li senelere değin yararlanılmıştır. 2000'li yıllardan sonra taleplere cevap veremeyecek duruma geldiğinden 2005 senesinde il özel idarelerinin yeniden yapılandırılmasına başlanmış ve 5302 sayılı İl Özel İdareleri yasası kapsamında icraatlar gerçekleştirilmeye başlanmıştır. İl özel idareleri, merkezi idarenin vilayet sınırları kapsamında görevlerini devam ettirmektedir. Fakat son gerçekleşen 6360 Sayılı *“Onüç İlde Büyükşehir ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”* ile büyükşehirler il alanında il özel idareleri bulunmayacaktır. Bundan dolayı, 2014 yılında yapılan yerel seçimden sonra 65 adet olan il özel idaresi 52'ye inmiştir.

İl Özel İdarelerinin tüzel kişiliğinin nihayete erdiği illerde, il özel idarelerinin almış olduğu sorumluluk görev ve yetkiler ilgisine göre bakanlıklar ve bunlara bağlı olan ya da ilgili kuruluşlarıyla, valilikler, ilçe ve büyükşehir belediyeleri, taşra teşkilatı ve bağlı kuruluşları tarafından icra edilmesi ve kullanılması düşünülmektedir. İl özel idareleri Anayasal bir kuruluştur. Bütünüyle yok edilmeleri durumu Anayasa içerisinde değişiklik yapılması ile mümkündür. Bu idarelerin bütçesinin az olması sebebiyle kaldırılması tezi de savunulmuş olmakla birlikte, merkezi idarelere göre daha yararlı faaliyet gösterebilecek kuruluşlar olduğu değerlendirilmektedir. İl Özel İdareleri bir zorunluluğun ve ihtiyacın ifadesidir. İl Özel İdarelerini gereksizmiş gibi gösteren aksaklıkların tespit edilip giderilmesi faydalarının anlaşılması açısından önemlidir (Tortop, 1999, s. 130). İl özel idarelerinin il sınırları dışındaki görevleri ise:

İmar, su, kanalizasyon, çevre, katı atık, yol, acil yardım ve kurtarma, gençlik ve spor, turizm, kültür, ağaçlandırma park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında yapmak ve orman köylerinin desteklenmesi olarak belirtilebilmektedir. Bu görevler, il özel idarelerinin tespit edeceği öncelik sırası ve imkânlarınca yürütmektedirler.

1.4.2 Belediyeler

Topluma yakınlık açısından toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel taraflardan en fazla ilgi çekici olan kurum belediyelerdir. Belediyeler ülke yapısı için çok önemlidir. Bu nedenle yerel yönetimin temeli belediyeler olarak kabul edilir. Belde halkının yerel ve ortak karşılanabilecek ihtiyaçlarının temin edilebilmesi için; halk tarafından seçimle karar verebilme ve yürütme işleminin sağlanabilme organı seçilir, Seçilen bu organ idari ve maddi özgürlüğe sahip kamu tüzel kişisi olarak tanımlanmıştır. İlk belediye Tanzimat Dönemi ile birlikte başlayan yenileşme ve değişme hareketleri ile bağımlı olarak 1854 senesinde İstanbul’da kurulmuştur (Tortop, 1999, s. 148).

Belediyelerin görev ve sorumlulukları 5393 sayılı kanunun 14. maddesinde belirtilmiştir:

- Ağaçlandırma alanlarının artırılması ve park, dinlenme alanları ve yeşil alanlarının oluşturulması.
- Şehir içinde oluşan trafik durumunun düzenlenmesi.
- Ölen kent sakinlerinin defin ve kabir alanlarının düzen ve bakımı.
- Kültür ve sanat, turizm alanlarının yapılandırılması.
- Nikâh, meslek ve sosyal becerilerin kazandırılması ve bunlar için projeler oluşturmak
- İmar ve su kanalizasyonlarının düzen ve tamiri.
- Alt yapı hizmetlerinin sağlanabilmesi.
- Çevre düzeni ve çevre sağlığı, temizlik ve atık geri dönüşümü.

- Ekonominin gelişmesi ve buna katkı olarak ticaretin gelişiminin sağlanabilmesi için gerekli hizmetlerin sağlanması.
- Büyükşehir belediyeleri kadınlar için sığınabilecekleri konuk evleri açmak zorundadırlar.
- Aynı zamanda nüfusu 100.000'in üzerinde olan belediyelerde konukevleri açmak zorundadırlar.
- Okul eğitimi öncesinde gerekli eğitimi alabilmek adına kurumlar açılmalıdır.
- Sağlık işletmeleri ile ilgili her türlü kurum ve kuruluşları açmak ve bu kuruluşları en doğru şekilde işletimini sağlamak.
- Devlete bağlı çalışan her dereceye ait eğitim binalarının inşaatı ile gerekli onarım, bakımlarını karşılamak.
- Mabetlerin düzenlenmesi, yapımı ve onarımını sağlamak (6360 Sayılı Kanun ile eklenmiştir.)
- Tarihi önem taşıyan ve kent tarihi bakımından önem arz eden mekanların ve eserlerin düzen ve korumalarını yapmak gerektiğinde bakım ve onarımını sağlamak gerektiği zamanda korunması mümkün olmayanların eski işlevlerine ulaşabilmesi adına tekrardan inşasını sağlamak
- Gerekli görüldüğünde kentin gençlerine spor yapmaları için teşvikte bulunur. Spor malzemelerini karşılar. Amatör olan spor kulüplerine gerektiğinde maddi ve manevi destekleri sağlar. Gerekli olan karşılaşmaları düzenleyebilir gerektiğinde ödül törenleri de düzenleyebilir. (6360 Sayılı Kanun ile değiştirilmiştir.)
- Gıda bankacılığı sağlamak.

Belediyeler, bu bahsi geçen hizmetleri sağlayabilmek için öncelik sırasına göre şu adımları sağlamalı ve göz önünde tutmalıdır:

- Belediyelerin maddi sınırları ve durumu, sağlanacak hizmetin hızı dikkate alınır.

- Söz konusu hizmetler halk ile en iç içe olunacak mekânlarda ve en ideal şekil, yöntemle sunulur. Sağlanan hizmetlerde mutlaka engelli, düşkün, maddi durumu kötü ve yaşlı halk düşünölmeli ve hizmet şekli bu şekilde olmalıdır.
- Her belediyenin yapması gereken görevler ve sorumlu oldukları belediye sınırlarına bağılıdır.
- Ancak belediye de oluşturulan meclisin ortak kararıyla mücavir alanlara da mevcut belediye hizmetleri sunulabilir.

1.4.3 Büyükşehir Belediyeleri

Tüm dünyada yaşandığı gibi Türkiye’de kentleşme hareketi İkinci Dünya Savaşı sonrası hız kazanmıştır. Hızlı kentleşme durumu ile orantılı olarak artan nüfus kentlerde denge sorunu çıkarmış, farklı inançlar ve değerlere sahip toplulukların bir arada yaşamasından kaynaklanan sorunların artmasına neden olmuştur. Hızlı kentleşme ile çoğalan nüfus, büyük şehirlerimizde dengesiz ekonomik güç, değişik kültür, inanç ve farklı değer yargılarını benimsemiş gruplar ortaya çıkarmıştır. Büyük şehirlerde iş gücü arz fazlalığının ortaya çıkmasına, gecekondulaşmanın merkezi şehirleri çevrelemesine sebep olmuştur. Bu sorunların çözümü, coğrafi birlik ve hizmetlerde koordinasyonun oluşturulması, metropolitan alan ölçeğinde plan ve program yapan, kararlar alan ve bu kararları uygulayabilen kurumsal bir yapının oluşmasını gerektirmiştir (Çelik, 1995, s196-197).

Türkiye’de Büyükşehir yönetimlerine ilişkin olarak Anayasada doğrudan bir düzenleme yer almamakla birlikte 1982 Anayasasının 127’nci maddesinin üçüncü fıkrasında Kanun “büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir” denilmek suretiyle dolaylı bir düzenlemenin olduğu tespit edilmektedir. Büyükşehir belediyeleri Anayasa’nın 127.maddesinde yer alan hükme bağılı olarak 1984 yılında çıkarılan 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanunla ve 2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile düzenlenmiştir (Tortop, 1999 s. 215).

Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görevleri ve yapması gerekli olan sorumluluklar:

- Büyükşehir belediyesinin stratejik planlamasını ayarlamak, dönemsel hedeflerini yapılacak yatırımların programlarını ve uyumlu bütçeyi hazırlamak.
- Büyükşehir belediyesinin sorumluluğu altında olan ve kanunlarca verilen sorumlulukları, hizmetleri gereken nasıl ise o şekilde proje, bakım ve onarm, yapım aşamalarını tamamlayarak her türlü imar projesini yapmak ve ruhsatlandırmaktır.
- Büyükşehir sınırlarında varlığını idame ettiren kuruluşları denetlemek ve kuruluş aşamalarında bu iş yerlerine ruhsat temin etmek.
- Büyükşehir sınırları içerisinde halkın ihtiyacı olan ulaşım sorununa çözüm üretmek ve en ideal şekilde hizmet sağlamaktır. Kara, deniz, demiryolu ve su yolları ile sunulan her türlü taşıma hizmetlerinin planını yapmak ve koordinasyonu sağlamak.
- Mevcut ulaşım araçlarının güzergâhlarını, duraklarını ne kadar toplu taşıma aracı ve taksi olacağını, ücretlendirme yönteminin nasıl olacağını, cadde, yol, sokak vb. alanlardaki park etme yerlerini belirlemek ve bu işlemi aktif şekilde planlamak, ücretlendirmek hizmete sunmak.
- Yol yapım çalışmalarını sağlamak, bu konudaki tüm ihtiyaçlara yanıt verebilmek
- Coğrafi ve bilgi sistemlerini kurmak.
- Gıda sektörü ile ilgili çalışmalar yapmak; ilgili müesseseyi ruhsatlandırmak ve teftişini sağlamak bununla beraber denetimini yaparken numuneler almak gerektiğinde kendi laboratuvarında işlemi yapabilmek adına laboratuvar kurmak ve işletmek.
- Açık veya kapalı otoparkları hizmete açmak ve açana ruhsat vermek halka bu hizmeti sağlamak,
- Yolcu terminallerini veya yük taşıma terminallerini, limanları işletmek veya işletilmesini sağlamak
- Sınırları içerisinde zabıta hizmetlerini sağlamak
- Kültürümüzü yansıtan dokuları, tarihi dokunun ayakta tutulmasını sağlayan eserleri ve tabiat güzelliklerini korumak, onarmak ve yapılandırmak.

- Toplu taşıma hizmetlerini organize etmek veya organize etme imkânı vermek aynı zamanda bu işlemi koordine etmek.
- Su ve kanalizasyon hizmetlerini sunmak, denetlemek ve hizmete açmak.
- Defnedilecekler mezar yerleri sağlamak, sağlanan bu yerlerin işletilmesini yapmak ya da sağlamak. Defin hizmetleri sunmak.
- İl de yapılan planlamalara uygun olarak doğal afetlere karşı önlem almak adına eğitim kurumlarında vb. yerlerde bu önlemleri alarak tatbikatları sağlamak. Olası bir doğal afette gerekli olan ihtiyaçları karşılamak ve gerektiğinde diğer afet bölgelerine her türlü yardım ve ihtiyacı karşılamak.
- Mesleki beceri artırma ve kazanma için kursların açılmasını teşvik etmek.
- Yaşlılar, düşkünler ve hastalar için sağlık merkezleri kurmak, bakım alanları oluşturmak. Huzur evi, kadın sığınma evi vb. konaklamaları hizmete açmak.
- Merkezi bir ısıtma sistemi kurmak veya kurdurmak; işletmek veya işlettmek.

1.4.4 Köyler

Bireylerin yaşamsal faaliyetlerini sürdürmek sosyal ihtiyaçlarını karşılamak adına bir arada yaşadıkları en küçük birime köy denir. Küçük yerleşim yerleri olan köylerde ortamın huzurunu ve düzenini korumak ve düzenlemek amacıyla kurulan yönetim meclisine köy idaresi denilir (Ulusoy ve Akdemir, 2001, s. 189). En doğal, saf ve geleneksel yapılara bağımlı olan en küçük komün topluluklar köylere dir.

Köylerin tarihi insanlık tarihi kadar eskiye dayanmaktadır. İnsanlar ilk zamanlarda beraber yaşama ihtiyacını hissettiklerinden beri bir arada yaşar ve bunu gerçekleştirmek için düzenleyici kurallar ve meclisler oluşturmaktadırlar. Bu da köylerin tarihinin eskiye dayanmasını sağlamaktadır. İnsanlık tarihinin ilerlemesi ve mali, ekonomik yapıların gelişim göstermesi ile birlikte insanların kentlere göç etmesi ile köyler önemini kaybetmeye başlamıştır (Tortop, 1999, s.108). Kentleşmenin artışı ve teknolojinin gelişmesi ile birlikte köy yapısı ve gelenekleri de değişim göstermiştir. Bu durum da köylerin önemini kaybetmesine sebebiyet vermiştir.

Köy oluşumlarının başlaması ile birlikte toplum refahı için konulan kurallar ve kanunlar vardır. Bu kanunlar Köy Kanunları olarak geçmektedir. Köyün yapması gerekenler Köy Kanunlarında ayrıntılı bir halde açıklanmıştır. Bu kurallar zorunlu ve isteğe bağlı olmak üzere iki başlık altında incelenir

İsteğe bağlı görevler;

- Fakirlere yardım
- Cenaze kaldırma
- Hamam
- Çamaşırlık
- Pazar yeri
- Çarşı yapma
- Kitaplık kurma
- Kitap getirme vb.

Zorunlu olanlar;

- Sağlık hizmetleri
- Temizlik hizmetleri
- Yol hizmetleri
- Su sağlama
- Okul işleri düzenleme, sağlama
- Bayındırlık

İşleri zorunludur ve yapılmaması halinde cezai işlemler yapılabilir (Ulusoy ve Akdemir, 2001, s.194-195).

Çağın gelişimi ve değişimi nedeniyle köy yönetimleri zorunlu ya da isteğe bağlı talepleri sağlayamamaktadır. Köyde nüfus azlığı ya da maddi gelir yetersizliği vb. nedenlerden kaynaklı olarak oluşan durumlardan ötürü köy gelirleri, kanunlar ile verilmiş bu sorumlulukları dahi yerine getirme imkânı vermemektedir. Bu nedenle köylere ait bu temel ihtiyaçların büyük bir kısmı il özel idaresi veya bakanlıklara bağlı olan il teşkilatları tarafından karşılanmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL POLİTİKA KAVRAMSAL TANIMI

2. SOSYAL POLİTİKA KAVRAMI

2.1 Sosyal Politika Tanımı

Sosyal politika kavramı sosyal nitelikli politikaları konu alan, devletin topluma yönelik aldığı bütün kararlar ile bu amaçla sürdürdüğü uygulamalardır. Bunun sonucunda topluma yönelik bütün kamusal politikaları içeren bir bilim dalı olarak, kişisel ilişkilerden yönlendirmelere, kişi haklarından güvenliklerine değin büyük bir çalışma alanına sahiptir. Politika ifadesinden anlaşılan, topluma dair gerçekleştirilen faaliyetlerin amacına eriştirilmesi halidir. Esas olarak en iyi olabilecek sonuca varmayı amaçlamaktır. Bir güzergâh üzerinde gidilirken, değişimler mevcut olabilmektedir. Mevcut toplu durumdan daha başka türlü yönle evrilmenin nedenleri arasında, değişen statüler, sistemler, tecrübeler ve davranışlar benzeri durumlar gösterilebilir. Amaç toplum, ekip veya organizasyon şeklinde bu değişikliği farklılaştırabilmektedir. Böyle bir durum yaşandığında politika gerçek manada anlam kazanmaktadır (Titmuss, 2008, s. 138).

Sosyal kelimesi ise toplum ile ilgili olan konularda bireyle alakalı problemleri anlatan bir terimdir. Tüm sosyal organizasyon, sosyolojik manada insanların birlikte yaşarken üretmiş olduğu problemlere bir çeşit çözüm şeklidir. İnsan topluluğu bu çözüm şekillerini daha çok iyileştirdikçe, kolektif ve sulh içerisinde hayat sürmeyi başardıkça topluluk olmaktan uzaklaşır ve başlı başına bir toplum olur (Yazıcı, 1999, s. 11). Modern antropolojinin kurucularından Radcliffe Brown'a göre; esas olan toplumun organik doğasıdır. Toplum, bütün unsurlarının birbiriyle dayanışma içerisinde bulunduğu doğal ve organik bir organizma şeklindedir (Titmuss, 2008, s. 140).

Sosyal politika olgusu sadece ahlaki endişeler ya da sadece teknik uygulamalar olarak anlanabilecek bir kavram değildir. Sosyal politika kavramı, her

şeyden evvel siyasal bir seçimi göstermekle birlikte; eşitlik, insan hakları ve insan gibi değerlere önem veriliyorsa hem toplumsal hem de küresel seviyede kolektif yaşayabilmek için faal bir şekilde kullanılması gerekliliği olan bir araçtır. Sosyal politika, sadece insan topluluğunun kolektif yaşamına devam etmesinin ahlaki boyutunu kurmakla kalmaz, aynı zamanda da toplumu birlikte tutan ya da bütünleştiren bir araç statüsü görmektedir (Koray, 2005, s. 22).

Sosyal politika İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaşanmaya başlanan altın çağ ile birlikte daha çok gündeme gelmeye başlamıştır. Bu dönem kalkınmanın ve zenginliğin artmasına olanak sunmakla birlikte çatışma ve problemlerin de esas sebebini de oluşturmuştur. Fakat endüstrileşme ile birlikte oluşan sermaye ve emek ikilemindeki mücadele Batı'da siyasal demokrasinin gelişmesinde ana faktör olarak gözlemlenmiştir. Sermaye ve emek çatışmaları baş gösterdikçe; toplumsal dinamikler iyiden iyiye büyümüş, siyaseti demokratikleştirme yoluna yönlendirmiş ve çatışmaları siyasete aktaran işleyişler gelişmiş, böylelikle de gerek toplumsal uzlaşma gerek toplumsal gelişmenin önü açılmıştır (Koray, 2005, s. 23).

2.2 Unsurları

Sanayileşme, ekonomik güçler ile siyasal unsurları birbirinden keskin bir şekilde ayrılmasına zemin hazırladığından, toplumsal değişimi de başlatan bir etmen haline gelmiştir. Bundan ötürü endüstrileşme ile beraber eğitim ve teknoloji den üretime, sağlıktan aile olgusuna değin bütün alanlarda ciddi farklılıklar gerçekleşmiştir. Bu süratli değişimin en büyük tesiri toplumsal yapı üstünde görülmüştür. Bu süreçte liberal düşünceler içerisinde variyetini devam ettiren ve güçlenen burjuva tabakası ile zorlu çalışma koşulları altında ezilen işçi sınıfı arasındaki mücadele artmıştır. Sosyal politika tam olarak bu endüstrileşmenin neden olduğu ekonomik ve sosyal problemler içindeki zayıf statüde olan işçi grubuna özel uygulamalarla kendini göstermiştir. İlk başta çoğunlukla işçi tabakasını hedefleyen sosyal politika daha sonrasında toplumun tüm kesimlerini kapsayacak şekilde genişlemiştir. Çağımızda sosyal politikanın asıl hedefi koruma, dayanışma ve eşitlik olarak ifade edilmektedir.

2.2.1 Eşitlik

Toplumsal problemlerin değişkenlik göstermesi, sosyal politika olgusunun içeriğinin de değişmesine neden olmaktadır. Toplumda ekonomik refah seviyesinin artış kaydetmesi, özgürlük, adalet, eşitlik hakikatlerinin değişkenlik göstermesi, sosyal politikanın asıl hedeflerini farklılaştırmış; çevre kirlenmesi, cinsiyet ayrımcılığı, işsizlik ve tüketici hakları gibi problemler sosyal politikanın merkezinde bulunmaya başlamıştır (Özşuca, s. 2).

Toplumu meydana getiren bireyler ve sosyal gruplar ikilemindeki, yaşam seviyeleri, toplumsal hizmetlerden faydalanma ve ekonomik imkânlarla erişim sağlamada ortaya çıkmış olan farklılıkları minimize etmek, sosyal politikanın temel amaçlarından bazılarıdır. Bu maksatla, eğitim, istihdam, konut, sağlık, kentsel ve kırsal hizmetler gibi toplumsal hizmetlerden de bireylerin ve sosyal toplulukların adil ve dengeli biçimde faydalanmalarının sağlanması, sosyal politikanın baş faktörlerini meydana getirmektedir (Güven, 2009, s. 24-25).

Çağımız modern sosyal devletleri, reformcu ve ılımlı düşünce ve eşitliksizliklerin kaldırılması hedefi kapsamında bir program ile hareket etmektedir. Günümüzün politik anlayışı gereği, külfet ve nimetlerin adil paylaşımı olarak da tanımlanan sosyal adalet olgusu; sosyal politikalarla eşitliğin sağlanması hedeflemektedir.

2.2.2 Sosyal Koruma

Sosyal yönden zayıf ya da eksik bulunanlara, toplumsal gruplar veya devlet nezdinde yardım edilmesi, gerekli bir unsurdur. Sosyal politika yapılarında; özellikle sosyal devlet düzenine sahip bir toplumda, bazı süre zarflarında ters düşen çıkarlardan güçlü olan tarafın değil, en fazla korunmaya ihtiyacı olan tarafın korunmaya alınması esastır.

Sosyal politikaların orijini kamusal açıdan çağımızdaki öncelikli hedefleri ikileminde kişi ve ailelerin yaşlanma, işsizlik, emeklilik, ölüm veya hastalıktan meydana gelen gelir kayıplarının sosyal hizmetler vasıtasıyla korunması ve huzur seviyelerinin artırılması amaçlanmıştır. Sosyal politikaların temel hedefi yoksulu ve

çalışanı egemen güçlere veya zengin kişilere karşı koruma ve bu kısımdan kazanılan maddi getirinin diğer kısımlara aktararak korumaya yöneliktir.

2.2.3. Sosyal Dayanışma

İnsanlığın varlığından bu yana sosyal politika, sosyal yardımlar ve refah hizmetleri farklı uygulama biçimleri ile var olmuştur. Nedeni ise yoksullar, fiziksel ya da zihinsel engelliler, yaşlılar, hastalar ve kimsesiz çocuklar benzeri bakıma muhtaç, gereksinimlerini göremeyen kişilerin, ihtiyaçlarını gidermek maksadıyla bazı yöntemler geliştirilmesi, bütün toplumların karşılaştığı en ciddi sorunlardan biri haline gelmiştir (Tuna ve Yalçıntaş, 1991, s.27-30).

Merkezi politikaların dayanışma kapsamında mahalli idarelere yetki kullanma ve rahat hareket etme çerçevesi düzenlenmiştir. Genç, çocuk, aile ve farklı toplumsal gruplara göre hizmetler mahalli idarelerin sosyal politikaları kapsamına girmektedir.

2.3 Türkiye'de Sosyal Politika Uygulamaları

Sosyal politikanın ülkemizdeki gelişimi, cumhuriyet dönemi öncesi ve sonrası olacak şekilde iki başlıkta irdelenebilir.

2.3.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Cumhuriyet öncesi dönemde, ülkenin siyasal, sosyal ve ekonomik koşulları sosyal politikaların var olup gelişmesine müsait bir ortamın oluşmasını engellemiştir. XIII. yüzyılda kurulmuş olan İmparatorluğun yıkılışına kadar genel itibari ile tarım toplumu niteliğinde olan Türk toplumunda tarımda işlenen toprağın mülkiyeti devlete ait olmuştur. Yüzyıllarca egemen olan ve değişmeyen tımar sistemi toprak mülkiyetine sahip bir kısmın gelişmesini ve doğmasını ciddi anlamda engellemiştir (Tokol, 2004, s. 8).

Osmanlı döneminin bilhassa son zamanlarında Batı'da görülen sanayileşme hızı Osmanlı'da görülmemiş ve hem endüstrileşme hem de demokratikleşme süreci ciddi manada sınırlı şekilde gerçekleşmiştir. Bu durum, modern manada sosyal politikanın gelişmesine engel olmuştur. İlk anayasa olan Kanun-i Esasi'nin 1876

yılında kabul edilmesine müteakip Meşrutiyet döneminde sağlık ve eğitim alanlarında Osmanlı Devleti kapsamında birkaç adımın atıldığı gözlemlenmiştir (Koray, 2005 s. 155).

Bu dönem içerisinde sosyal politikaya dair çok kısıtlı düzenlemelere rastlanmaktadır. Dönemin Medeni Kanun'u olarak bilinen "Mecelle" içinde çalışma hayatına dair bazı düzenlemeler bulunmuştur. Mecellenin hizmet süresi ile alakalı 563. Maddesi uyarınca bir kişinin hizmet sözleşmesi uyarınca başka birine görmüş olduğu iş karşılığında kazanç elde edebilmesi için işçiliği meslek olarak iktisap etmiş olması gerekmektedir. Dahası da Mecelle ücretlerin mal ile ödenmesi durumunu yasaklamış ve çalışma zamanının gün doğumundan başlayıp gün batımına kadar olabileceğini hükme bağlamıştır (Talas, 1992, s. 39-49).

Sanayileşmenin tam manasıyla başlamaması gibi sosyal sınıfların kuvvetlenmesi de gerçekleşmemiş, dolayısıyla dar manadaki sosyal politikanın oluşması için dahi gerekli şartlar gelişmemiştir. Devletin sosyal problemlere müdahale etmesi de koruyucu olmak yerine yasaklar nitelikte mevcut olmuştur (Koray, 2005, s. 157-158).

2.3.2 Cumhuriyet Sonrası Dönem

Osmanlı İmparatorluğu'nda çok fazla ilerleme kaydedememiş olan endüstri, bu gelişmemiş haliyle Cumhuriyet Türkiye'si'ne devrolmuştur. Türkiye'de gelişmiş medeniyetlerin çizgisine kavuşabilmek adına, ekonomik gelişimi sağlamak için sanayileşmeye ehemmiyet veren bir politika benimsemiştir. Henüz Cumhuriyet tam manasıyla ilan edilmeden evvel 1923 senesinde İzmir'de Türkiye İktisat Kongresi gerçekleştirilmiştir. Tüm vilayetlerden katılan işveren, işçi ve meslek temsilcilerinden meydana gelen Kongre'de ülkenin sanayileştirilmesi hususunda takip edilecek politika ifade edilmiştir. Bu özel müteşebbise önem veren bir sanayileşme politikasıdır. Fakat 1929 Dünya Ekonomik Krizi ve sermaye yetersizliği sebebiyle bu durum pek mümkün olmamıştır (Koray, 2005 s. 158).

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında sosyal politikalar konusunda çok geniş çerçeveli bir yönetim anlayışı olmadığı görülmektedir. Kısıtlı nüfus, ilkel tarıma

dayalı ekonomi ve zayıf sanayileşme toplumsal şartların çizgisini meydana getirmektedir. Hal böyleyken gerek kentleşme problemleri gerekse işçi sınıfı problemleri gündeme gelememiştir. Bu dönem de özetle devletin, çalışma ilişkilerine yeteri kadar önem vermediğini dile getirmek mümkündür. Bu durumun başlıca sebepleri şu şekilde sıralanabilir (Koray, 2005, s.159-160).

- Türkiye Cumhuriyeti'nin ekonomik yapısının tarıma dayalı olması ve endüstrileşme durumunun tam manasıyla başlamamış olması,
- Devletin sanayileşme politikasının liberal ekonomik bir politikaya dayanması sebebiyle sanayileşme alanına müdahale ihtiyacı hissetmemesi,
- Sanayi ilişkilerinin en önemli yanını meydana getiren reel bir işçi tabakasının tam manasıyla örgütlenmemiş ve gelişmemiş olması,
- Devletin politik rejiminin ve yapısının bu zayıf işçi kesiminden gelecek talep ve baskılar karşısında duyarlı olmaması.

Fakat bu dönem içerisinde çıkarılan iki kanun sosyal politikanın tarihi bakımından önemli bir ayrıcalığa sahiptir. Bu kanunlardan birincisi 1921 senesinde "Zonguldak ve Ereğli Havza-i Fahmiyesinde Mevcut Kömür Tozlarının Amele Menaf-i Umumiyesine Olarak Furuhtuna Dair Kanun" olup, bu kanun Zonguldak ve Ereğli Kömür Havzası'nda üretiminden elde edilen kömür tozlarının satılarak elde edilen geliri madende çalışan işçiler için kullanmayı öngörmüştür. Bir diğeri de 1921 senesinde yürürlüğe giren Ereğli Havzası Maden İşçilerinin Hukukuna Müdair Kanun'dur. Bu kanun, bireysel iş ilişkileri kapsamında koruyucu kaidelerle sosyal sigortalarla ilgili birtakım kaidelere yer vermiştir (Tokol, 2004, s. 14).

1936 senesinde uygulamaya başlanan 3008 sayılı ilk iş kanunu bu dönemde gerçekleştirilen önemli düzenlemelerden biridir. Devletleştirme politikası doğrultusunda iş uyuşmazlıklarına devlet tarafından alternatif çözümler aranmıştır. Lokavt ve greve yer verilmemiştir. İşgücü piyasasının devlet tarafınca düzene konulmasını ifade eden yasaya göre, otoriter bir çalışma ilişkileri sistemi getirilmiştir. İşçilerin kendi aralarında örgütlenmesini geciktirici, sendikal hakların yasaklanmasıyla birlikte Türk sanayi ilişkilerinin bütünüyle yönlendirilebilir bir hale gelmesine neden olmuştur. Toplu çalışma ilişkilerinin var olmadığı sistemde, 2. Dünya

Savaşının da tesiriyle devletin sistemdeki otoriter davranışı günden güne daha fazla hissedilmeye başlanmıştır (Tokol, 2004, s. 15).

1961 anayasasıyla çalışma yaşamının düzeni kişisel, ve toplu seviyede gelişme kaydetmiş olup ve 1961-1980 seneleri arasında (12 Mart 1970 ara rejimi haricinde) ciddi düzeyde ilerlemeler ve gelişmeler olmuştur. Bahsedilen toplumsal gelişmelerin sonucunda, bu periyotta siyasal rejimin bütün kural ve kurulları ile işleyen katılımcı, çoğulcu ve özgürlükçü bir demokrasiye daha fazla yaklaşılmıştır. Fakat 1961 Anayasası, ülkemiz için fazla denilerek bunun yerine demokratik rejime uygun olmayan ve çelişkilerle dolu 1982 Anayasası tercih edilince, çalışma hayatının akışında bozulmalar başlamış olup, özellikle grev hakları, sendika ve toplu pazarlık söz konusu olduğunda bu durum açıkça kendini göstermiştir (Talas, 1992, s. 74).

1982 Anayasası temel olarak devletin sosyal, laik, hukuk ve demokratik devlet olduğunu bildirmeye devam ederken 65. Maddeyle “Devlet ekonomik ve sosyal alanlarda Anayasayla belirlenen sorumluluklarını, ekonomik kararlılığın korunmasını gözeterek, mali kaynaklarının yeterliliği çerçevesinde ifa eder” kararını da yürürlüğe koyarak ekonomik ve sosyal hakların sınırını da çizmektedir (Koray, 2005, s.166-167).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOSYAL POLİTİKANIN YEREL DÜZEYDE YAPILANDIRILMASI

3. SOSYAL POLİTİKANIN YERELLEŞME NEDENLERİ

3.1 Yapısal Nedenler

Ülkelerin yönetiminde ve kentleşmesinde aktif rol alan mahalli idareler, dünya üzerindeki siyasi ilerlemelere paralel bir şekilde, değişik yönetim alternatifleri içerisinde uygulanan ve son dönemlerde en çok tartışılan yönetim kavramlarından biri olmuştur. Tarihin genellikle işlerin yürütülme biçimi, yürütme kurum ve yapıları üzerine çok önemli tesirleri bulunur. Yerel halkın yönetimi de bu belirlemenin haricinde görülmemektedir. Fakat çağımız yerel yönetimleri, esasen 19. yüzyılda oluşmaya başlamıştır. Pek çok yönden Endüstri Devrimi dönemiyle yakından ilgilidir. Nedeni de bilhassa sanayileşme ve şehirleşme sağlandıkça, daha kapsamlı bir hizmet çeşitliliğine olan gereksinimin kaçınılmaz olmasıdır (Daly ve Devis, 2011, s. 355).

19. yüzyılda etkinlik kapsamı büyük oranda artan mahalli idareler, bu gelişimini 20. yüzyılda da devam etmiştir. İkinci Dünya Savaşı akabinde, gelişme kaydetmiş ülkelerde takip edilen ve 1929 ‘da yaşanan ekonomik buhran sebebiyle şiddetli şekilde eleştirilen liberal iktisat politikaları yerine uygulanmaya başlanan Keynesyen iktisadi politikalar, sosyal devlet anlayışının da gelişmesine neden olmuştur. Sosyal devletin, ekonomik ve sosyal ve yapı üzerinde düzenleyici rolü bulunmaktadır. Bireyler arasında ekonomi politikaları nedeniyle oluşan eşitsizliklerin giderilmesinde önemli bir işlev yerine getirmektedir. Sosyal devlet eğitim, işsizlik ve sağlık gibi sosyal problemlerin giderilmesi hususunda sosyal politikaları iyileştirerek müdahale eden; dahası vatandaşlarına dönemin hayat durumlarına elverişli hayat standartlarını sağlamayı ve geliştirmeyi amaçlayan bir devleti anlatmaktadır. (Artan, 2012, s. 17). 1970’li yıllara değin olan süreçte merkezi hükümetler sosyal politikaların oluşturulmasında esas karar verici olmakla birlikte, mahalli yönetimler de farklılaşan

ve artan amme hizmetlerinin yerel seviyedeki uygulayıcı merci konumuna evrilmiştir (Köse, 2013, s.19).

1970’li yılların sonlarına kadar uygulanan keynesyen ekonomi politikaları bu dönemde yaşanan petrol krizleri ile tartışılmaya başlamıştır. 1970’lerin sonlarından itibaren ise neo-liberal politikalar ve küreselleşme başat iktisadi doktrin olarak kabul edilmeye başlamıştır. Bu durum özellikle sosyal devletin sorgulanmasına ve kısıtlanmasına neden olan bir sürecin başlamasına yol açmıştır.

1980 sonrasında yaşanan kentlerin hızlı dönüşümünde, yeniden üretimin önceliğini kaybetmesi, buna rağmen sermayenin desteklenmesi yönünde politikaların öne çıktığı görülmüştür. Bu süreçte kent yönetiminde sınırlılıkları bulunan mahalli idareler görevlerinin dışına çıkarak, sermayenin içinde faal şekilde bulunduğu koalisyonların sorumluluk alanına girmeye hak kazanmışlardır. Şehirlerde yerel toplulukların temsiliyeti kısıtlı kalmış, sonucundaysa, katılımın çerçevesi, çok daha yaşanılabilir şehirler oluşturmaktan ziyade, daha fazla getirim elde etme endişeleri tarafından ifade edilmiştir (Şengül, 2004, s. 223).

Çağımızda yerel eşitsizlikler ve yerel ihtiyaçların da aralarında var olduğu sosyal politika gündemleriyle daha faal bir şekilde ilgilenebilmek amacıyla mahalli yönetime hissedilen gereksinimine dair konular, devam etmektedir. Mahalli idareler, kendi alanlarında yaşamını idame ettiren bireylerin konut, ekonomik durum, sağlık, eğitim, çevre ve güvenliklerinin iyileştirilmesine yönelik planların oluşturulması ve yönetilmesindeki önemli rolleri devam ettireceklerdir. Yerel idarelerin bu tarz girişimlere liderlik yapmaması halinde, bölgesel ve yerel yönetim mevcut durumundan daha parçalı ve tutarsız bir hal alabileceği değerlendirilmektedir (Daly ve Devis, 2011, s. 353).

3.2 Merkezi Sosyal Politikaların Nötrleşmesi

Ülkede yaşamaya devam eden toplumun, her sahadaki hayat şartlarını iyileştirmek için ihtiyaç duyulan tedbirlerin alınması veya vatandaşların refah seviyesini artırması amacıyla asgari bir hayat seviyesi sağlamayı görev bilen ülkenin, sosyal politikalarının gerçekleştirilmesinde iki esaslı boyut mevcuttur. Bunlardan ilki,

ülke kapsamındaki makro politikalar ve bu politikaların uygulanma koordinasyonudur. Bir diğeri de yerel ölçekte var olan sosyal problemler ve bunlara yönelik mikro politika uygulamaları olarak kayda geçmektedir. Birinci politik seviye, merkezi yönetimlerin işidir. Bunlar; istihdam, mali yapı, sosyal güvenlik ve eğitim benzeri konuların ilgili boyutları dikkate alınarak gerçekleştirilen planlama ve koordinasyon durumudur.

İkinci boyut ise, makro politikaların yerel gereksinimlerle bağdaşmasını sağlamaya dair ve daha çok uygulama boyutudur. Sosyal devlet geleneğinin fazlasıyla güçlü bulunduğu ülkelerde bu boyut genellikle yerel yönetimlerin inisiyatifine bırakılmıştır. Nedeni de yerel yönetimler, genel politikaların yerel taleplere uyumunu gerçekleştirmede, halkın yerel isteklerinin seviyesini belirlemede ve bunları gidermeye yönelik uygulamalarda, merkezi yönetim kuruluşlarına göre çok daha önemli avantajları elinde bulundurmalarıdır (Eryılmaz, 2013 s. 60).

Güçlü olan bir yerel yönetim, sosyal devletin icra etmek istediği hususların gerçekleştirilmesi açısından güven vermektedir. Etkin ve sorumluluk almaktan çekinmeyen yerel yönetimler değişik mahalle, yöre ve işlerindeki kişilerin çok farklı ilgi alanlarını tanımakta ve yapılan sosyal hizmetlerin en etkin şekilde meydana getirilmesini gerçekleştirebilir. Bu duruma ilave olarak sosyal ve mekânsal eşitsizliklere karşı da koruyucu olabilmektedir (Jefferey, Sellers ve Lidström, 2007, s. 610-611).

Çoğunlukla devletlerin başkentlerinde bulunan merkezi hükümet yerel halkların talepleri hususunda bilgiden yana yoksun kalmaktadırlar. Yavaş işleyen fon yönlendirme tecrübeleri ve merkezi karar verme mekanizmaları, kaynakları etkin bir şekilde kullanamadıklarını gözler önüne sermiştir. Günden güne artan kaynak ve sorumluluklar, devlet mekanizması kapsamında işlevsel ve yöresel gelişimi kolaylaştırarak sosyal politikayı geliştirebilmek için yerele devredilmesi ana araç olmaktadır. Bunun yararlarını özetlemek gerekirse (Hall ve Midgley, 2008, s.14):

- Birimler arasındaki etkileşim yerel düzeyde daha etkili olur.
- Mahalli bölge personeline daha güçlü motivasyon sağlayarak sorumluluk seviyesini geliştirir.

- Devletin sorumluluğu mahalli katılım ile daha güvenli hale gelir.
- Yerel ihtiyaçlar ve uygun planların hazırlanması hususunda hızlı cevaplama yeteneğini geliştirmektedirler.
- Yerel temsilciler birçok görevi alarak merkezin iş gücünü azaltır.

Merkezi idare ve yerel idareler arasında iş paylaşımının yapılarak birçok yetkinin, uygulanacak kaynaklarla beraber yerel yönetime kaydırılması küresel bir yönelim ve ülkemizin üyelik hedefinde olan Avrupa Birliği'(AB) ndeki esas olan bir uygulamadır (Göymen, 2004, s. 52). Fakat ifade etmek gerekir ki yetkinin dağılımının pek çok tehlikeyi de beraberinde barındırdığı görülmektedir. Bazı hususlar yalnızca gösterişe kaçan veya etkin bulunmayan mesuliyet sürecini de içerebilmektedir. Bu husus ciddi şekilde tartışılmaktadır. Diğer taraftan bakmak gerekirse de yerel demokrasiyi kuvvetlendirmek maksadıyla yerelleşme büyük önem arz etmektedir. Yerel özerkliğin sağlanması için yerel yönetimlerin merkezi otoritenin vesayet baskısından kurtarılması elzem bir durum olarak görülmektedir. Fakat yerelleşmenin bir yandan, yerel bölge halkının yönetime iştirak etmesini sağlayarak demokrasiyi güçlendirip geliştirecek bir görevi uygularken, diğer yandan da yerel tiranlığı ve despotizmi de ortaya koyabilecek bir etki yaratması olası bir durumdur. Merkezi otoritenin, yerel yönetimlere nazaran daha iyi uygulayabileceği bir kısım görevleri mevcuttur. Standart oluşturma, koordinasyon, genel ilkeleri ve kuralları belirleme, hukuk uygunluğu denetimi gibi bazı görevler ve fonksiyonlar merkezi idarenin elinde olmalıdır. Yerel idarelerin istedikleri her şeyi yapabilmesi yerel demokrasiyi yozlaştırabilir. Günümüzde yerelleşme de diğer bir küresel gerçektir (Aktan, 2007, s.111-112).

3.3 Sosyal Politikanın Yerel Olma Eğilimi

İçinde bulunduğumuz asrın en net olan tarafı, politik, ekonomik ve toplumsal yapıların hızlı evrimi ile teknolojik gelişim seviyesinin çok hızlı bir şekilde artmasıdır. Bu unsurlar çoğunlukla yönetim kavramını ve yönetimin bir parçasını meydana getiren yerel idareleri önemli derecede etkisi altına almaktadır.

Değişimin dünya ölçeği kapsamında bulunması, yerel idarenin kuvvetlendirilmesi, demokratikleşme, adem-i merkezileşme, özgürlük, insan hakları, katılım, şeffaflık, açıklık, eşitlik, stratejik yaklaşım, hayat standardı, etkili hizmet, halka yönelik tutum ve davranışlar, çevrenin yeniden imar edilmesi, insanı yönetim ve değişim olguları dünya toplumlarının gündemlerinin en üst seviyelerinde bulunmaktadır (Ökmen, 2003, s. 29-30). Günümüz toplumsal hareketleri bu unsurların talep edilmesi sonucunda meydana gelmiştir.

Sosyal politikaların yerelleşmesinde ana başlıklar olarak üç konu kapsamı irdelenmektedir. Bu konular, mahalli sosyal politikaların daha katılımcı, verimli bundan dolayı da daha demokratik ve kalıcı yapıda olması hususlarıdır. Daha verimli olma unsuru; karmaşık toplum yapısında kişisel gereksinimler, özel kapsamda daha yakın biçimde uygun duruma sokulmuş sosyal politikalar ile çok daha duyarlı biçimde karşılanarak temele erişmeye dayanmaktadır. Bir diğer unsur daha demokratik olma durumudur. Bu durum da güven hissetme düşüncesine dayanmaktadır. Politikaların yerelleşmesi bireyin aktif olmasını ve kuvvetlenmesini kolaylaştıran bir durum mevcuttur. Karar alma süreci çerçevesinde sivil toplum örgütlerine gerekli ortam oluşur ve demokrasi kuvvetlik kazanır. Son unsur olarak da sürdürülebilirlik hususu gelmektedir. Hizmetlerin yerel seviyede geliştirilmesi ve devam ettirilmesi, sosyal devletin çoğalan giderlerinin kontrol edilebilmesi gereksinimine dayanmaktadır. Yerel ekonomik unsurlar ve sosyal gruplar kendi ihtiyaçları yöneliminde sosyal hizmetlerde kullanılmak üzere yeni kaynaklar oluşturabilirler (Andreotti, Mingione ve Polizzi, 2012, s. 1926).

Şehre getirilen, kentsel adet ve davranışlara uyum sağlama gibi hizmetlerin, yerel yönetimlerce icra edilmesi daha etkin sonuçlar oluşturabilir. Böylece, ilgili alanlarda problemlerin doğru tespit edilmesi sağlanırken, bununla birlikte kaynakların daha verimli ve etkin kullanılması mümkün olabilecektir. Mahalli yönetimler, kentte yaşamayı tercih eden vatandaşların ilk iletişimde bulundukları kurumlar olmaları, onlar için, hem yaşamın temel gerekliliği olan barınma gereksinimlerinin, hem de şehir yaşamına adapte olmaları açısından diğer isteklerinin karşılanması amacıyla mühim hizmetler ifa edebilmektedirler.

3.4 Yönetişim Anlayışı

3.4.1. Sosyal Politika Bağlamında Yönetişim

Yönetişim; en sade aktarımıyla beraber yönetmek anlamına gelmektedir. (Toksöz, 2008, s. 17). Yönetenilenler ile yönetenler ikilemindeki karşılıklı etkileşimi ve çoklu faktörlerin birlik içinde iş yapabilme becerileri olarak ifade edilmektedir. Yönetişim sistematik bir mekanizma, bütün, yöntem ve süreç olarak algılanılmaktadır.

Yönetişim, bir çok fonksiyonun ve bunlardan kaynaklanan mesuliyetin devletin sivil topluma iletildiği şekilde ilişki manası taşımaktadır. Bir çok faktörü giriş ve sarmal bir yapıda barındıran bu politikada yönetim, beraber yönetim, planlama ve katılmayı mümkün kılan bir platform oluşturma, toplumsal unsurların faaliyetlerinin amaçlanan sonuçlara ulaşması için onları faal kılmada belirleyici göreve sahiptir (Haktankaçmaz, 2004, s. 48).

Yönetişim, kısacası karar verebilme ve uygulanacak olan kararın seçimini belirleyen sistematik bir süreçtir. Yönetişimde, gerek resmi ve gerekse de gayri resmi unsurlar karar almaktadırlar ve alınan kararları uygulamaktadırlar. Yönetişimin bir unsurunda de devletin kendisidir. Diğer faktörler tartışmalara konu olabilmektedirler. Bu hal, devlet seviyesine göre değişiklik göstermektedir. Mesela; kırsal alanlarda diğer unsurlar, kooperatifler, Sivil Toplum Kuruluşları (STK), çiftçi dernekleri, toprak sahibi nüfuzlu kişiler, dini liderler, finans kurumları, araştırma enstitüleri, ordu ve siyasi partiler olabilmektedir. Bu durum kentsel bölgelerde daha karmaşık bir hal alabilmektedir. Milli düzeyde bahsedilen unsurlara ilave olarak, çokuluslu firmalar medya, uluslararası bağışçılar ve lobiciler karar verme işleyişini etkileyen bir rol üstlenebilmektedirler.

Bütün bu unsurlar yani ordu ve devlet haricindekilerin tamamı sivil toplumu meydana getirmektedir. Kimi toplumlarda buna ilaveten sivil topluma organize suç unsurları dahi katılabilmektedir. Kentsel bölgelerde arazi mafyaları benzeri suç örgütlerinin nihai verilen kararları etkilediği görülebilmektedir. Bu şekilde gayriresmi karar verici unsurlar nihayetinde yolsuzluğa zemin hazırlayabilmektedir.

(<http://www.unescap.org/pdd/prs/ProjectActivities/Ongoing/gg/governance.asp>

Erişim Tarihi: 01.05.2017). Güzel bir yönetim adına, kamu yönetiminin; katılımcı, sorgulayabilir, eşitlikçi, şeffaf bir yaklaşımla insan hak ve hukukunun üstünlüğü ilkeleri göz önüne alınarak ortaya konulması yönetişimin ana hedefini oluşturmaktadır. Yönetişim, şeffaflığı sağlayarak halkın bilgiye erişerek yapılan bütün işlerin halkça açık şekilde bilinmesini hedeflemektedir .

Yönetişim ile beraber, hak ve özgürlüğün korunması, yeterlilik, duyarlılık ve eşit hizmet benzeri hususlar devlet kurumlarının kalkınma politikaları alanlarında öne çıkmıştır. Toplumun merkezine çok daha fazla dayanan yönetim anlayışı, vatandaşların katılma ve kolektif çalışma konusunda cesaret vererek aktif bir sivil toplum ile sorumluluk vasfını geliştirmektedir.

3.4.2. Yerel Boyutuyla Katılımcı Demokrasinin Sosyal Politikanın Oluşmasına Etkisi

Mahalli idareler toplumun her kesiminin yönetime katılmasını gerçekleştiren ve halka kendi kendilerini yönetme erdemi oluşturan en önemli kuruluşlar olmalarının da yanında, demokrasinin en etkili biçimde yaşama geçirildiği kuruluşlar olarak tanımlanmaktadır. Yerel yönetimler seviyesinde temsilciler ile seçmenler ikilemindeki coğrafi ve toplumsal uzaklığın, ulusal seviyeye oranla daha az seyretmesi, demokrasi kuramının öngördüğü gerek gerçek bir seçme sürecinin gerekse de etkin bir halk denetiminin gerçekleşmesini sağladığı ileri sürülmektedir (Çitçi, 1996, s. 6).

Merkezi hükümetin pek çok güç ve yetkisini milletlerarası bölgesel kuruluşlara aktardığı çağımızda ülke seviyesinde kamu hizmetlerini icra edebilecek kamu kurumu olarak, mahalli idareler daha fazla öne çıkmaya başlamışlardır. Bu öne çıkışta, demokratikleşme, kamu gücünün halkın yanlarında olduğunun hissettirilmesi ve yönetim eğilimlerinin de etkisi bulunmaktadır. (Yüksel, s.290.) “Yerel yönetim” (local governance) olgusu, yönetim sürecinin bilhassa mahalli yönetimlerle etkileşim halinde yapılmasını belirtmektedir (Palabıyık, 2004 s. 71).

Yerel yönetim kavramı üç temel prensip üzerine oluşturulmuştur (Shad ve Shad, 2007, s.76-77);

Duyarlı Yönetişim: Yönetim için bu prensibin hedefi doğru etkinliklerde bulunmak kısacası, halkın seçimleri ile örtüşen bir hizmet sunmak.

Sorumlu Yönetişim: Mali kaynakları daha temkinli biçimde yönetmektir. Yönetim daha etkin çalışma ile daha az maliyet ve toplum adına sosyal ve mali riskleri yöneterek bölgede hayatına devam eden kişilerin güvenini kazanmalıdır. Yerel yönetim kalite standardını iyileştirmeye ve kamusal hizmetlere ulaşımı kolaylaştırmak için gayret göstermelidir. Bunun için de performansı en iyi olan yerel yönetim ile kendini mukayese etmelidir.

Hesap verebilir Yönetişim: Mahalli idare seçmelerine hesap verme yükümlülüğüne sahip olmalıdır. Dürüstlikle kamu faydasına hizmet etmeyi benimseyen kriterler doğrultusunda hareket etmelidir.

Bu kurallar doğrultusunda reelleşen yerel idareye vatandaş merkezli yerel yönetim denilmektedir. Vatandaş temelinde hak olan bir yaklaşım biçimiyle güçlendirilir. Aşağıdan yukarıya kadar tüm aşamalar hesap verme olgusuyla yetkilendirilmektedirler. Vergi ödemekle yükümlü ve kamusal hizmet tüketicisi olan halk, yönetimin performansını değerlendirebilir ve bunun sağlanabilmesi için gereken ağırları sunmalıdır (Shad ve Shad, 2007, s. 77).

Yerel yönetimlerde kişilerin özgürlüklerini, diğer kişilerin özgürlüklerini bozmayacak şekilde kullanabilmeleri çok daha kolaydır. Yerel yönetimler kişilerin özgürleştirilmesinde, kurumların demokratik yönetime yatkınlığı ile demokrasinin oluşturulabilmesinde ve insanların demokratik eğitim kazanmalarında birincil kuruluşlar olarak görülmektedir. (Görmez, 1997, s. 62).

Demokratik sistem tamamiyle yürütülemez ise, alt sistemlerinin de olması gerektiği gibi çalışması beklenilmemektedir. Yerel yönetimlerin, demokrasinin merkezi olduğu düşüncesine göre; ülke genelinde sınırları belirlenmiş ve gelişmiş demokrasi bulunmadıkça yerel demokrasiden bahsedilmemektedir. Uygar bir yerel idare sistemi

kurulmasında ve sürdürülmesinde ana unsur halkın kendisidir. Yaşadığı kenti benimseyen bir halk ve kentin problemleriyle ilgilenen yönetim olmadan, verimli, etkin ve demokratik bir yerel yönetimin varlığından bahsedilemez.

3.5. Yerel Sosyal Politika Alanları

Yerel idarelerin sosyal politikanın gerçekleşmesinde halkın toplam katılımına bakıldığında, bu kurumların dönemsel olarak ve ülkelere göre değişmekle beraber mühim sosyal politika işlevlerini icra ettiği gözlemlenmektedir. Günümüzde küreselleşmeyle beraber bütün yapılarda ciddi reformlar ve dönüşümler oluşmuş, bir taraftan ulus devlet gün geçtikçe nitelik değiştirirken, öte taraftan yönetimde yerelleşme kavramının üzerinde durulmaya başlamıştır

Mevcut olan süreç, kamu yönetim sistemini ve yerel yönetim denildiğinde ilk akla gelen kurum statüsünde bulunan belediyeleri hem organizasyon yapısında ve iş akış diyagramlarında hem de yerine getirmiş oldukları işlevlerde değişimi ve yenilenmeyi zorunlu kılmaktadır. Bu değişim işleyişinde artık belediyelerden temizlik, su, yol ve park gibi standart kentsel teknik ve altyapı hizmetler haricinde ekonomik, sosyal, eğitsel ve kültürel bir kısım yeni alanda sorumluluk ve görevler üstlenmesi beklenmektedir. Zaman ilerledikçe ve toplumların gelişmesiyle mahalli idarelerin, genel sosyal politikaların ve ilkelerinin yerele dönüştürülmesinde, halkın yerel gereksinimlerinin gözardı edilmeyerek bu bağlamda tayin edilmesinde ve bu politikaları oluştururken halk iştirakını sağlamada olduğu gibi pek çok avantajı bulunduğu kabul edilerek “yerelleşmenin” verimlilik ve etkinliği üzerinde durulmaktadır (Keskin, 2012 s. 172).

Yerel yönetimler, kendi sınırları içerisinde hayatlarına devam eden kişi, topluluk ve ailelerin üç farklı kaynaktan gelen problemleriyle yakinen ilgilenmek zaruretindedir. Bunlar; temel olarak toplumsal düzenin işleyiş ve yapısından meydana gelen ve bilhassa kentlerde acil müdahale gerektirecek boyutlarda yoksulluk, suçluluk, dilencilik ve bunun gibi problemler; yerel yönetimlerin içinde bulunduğu hizmet alanlarında oluşan afetlerden kaynaklı zarara uğrayan kişilerin karşı karşıya kaldıkları

ve çevresel şartların da etkisiyle somutlaşan engelli, yaşlı ve çocukların karşılaştıkları problemlerdir (Aydın, 2008, s. 6).

Belediyeler tarafından verilen başlıca sosyal hizmetler ve faydalanan gruplar özetle şu şekilde tanımlanabilir (Ateş, 2009, s. 93).

➤ Çocuklara yönelik olarak;

Eğitime katkıda bulunulması, yeterli beslenmeye yönelik katkı sağlanması, sokak çocuklarının rehabilitasyonu için çalışmalar yapılması, kreş hizmetleri, koruyucu sağlık hizmetleri ve çeşitli sosyal-kültürel faaliyetler gerçekleştirilmesi,

➤ Engellilere yönelik olarak;

Fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezlerinde tedavi ve bakım hizmetleri, günlük yaşamı kolaylaştırmaya yönelik mekânsal düzenlemeler, teknik malzeme yardımı, gıda, giyim, yakacak ve ulaşım hizmetlerinden yararlanmaya yönelik ayni ve nakdi yardımlar, meslek ve iş edindirme kursları, çeşitli sosyal-kültürel faaliyetler,

➤ Gençlere yönelik olarak;

Kötü alışkanlıklar ve madde bağımlılığının önlenmesi, meslek edindirme yardımı, eğitim yardımı, iş edindirme çalışmaları, gençlik merkezleri kurulması, eğlence ve spor alanları yapılması, çeşitli sosyalkültürel faaliyetler gerçekleştirilmesi,

➤ Kentleşme problemleri, şehir topluluğu;

Kent ekolojisi, kentsel dönüşüm projesi ve sosyal konut politikaları

Yaşlı vatandaşlara yönelik olarak;

Kurum bakımları, sağlık yardımları, teknik malzemenin tedarik edilmesi ve ihtiyaca yönelik mekânsal düzenlemeler, gıda, giyim, yakacak ve ulaşım hizmetlerinden yararlanmaya yönelik ayni ve nakdi yardımlar, çeşitli sosyalkültürel faaliyetler gerçekleştirilmesi,

➤ Yetişkinlere ve muhtaç ailelere yönelik olarak;

Ayni ve nakdi yardımlar, fakir ve çok çocuklu aileleri desteklemeye yönelik yardımlar, aile eğitim merkezleri yapımı gibi hizmetler.

➤ İş-Kur idaresinde ve ortaklaşa projeler çerçevesinde işsizlik;

Meslek eğitimi ve aktif istihdam politikaları, Mahalli idareler, meslek örgütleri ve işverenle ya da İş-Kur benzeri istihdam sağlayan kurumlar ile birlikte aktif

istihdam politikaları kapsamında yardıma muhtaç kısımdan işgücü taşıyan insanlara meslek eğitimi programları hazırlamak ve şahısları iş sahibi yapmak gibi sosyal yardım süreçlerini kısaltabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLER DAHİLİNDE SOSYAL POLİTİKA UYGULAMALARI : ÇERKEZKÖY BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

4.1 Yerel Düzeyde Sosyal Politikaya Katılım

Türk toplumu, diğer toplumlardan daha farklı biçimde dayanışma timsalini yaşatan ve toplumsal konularda hep birlikte iş birliği içinde olan bir topluluk olarak dikkat çekmektedir. Yerel yönetim ile ilgili olarak geçmişten günümüze yaşanan kültürümüze göz gezdirdiğimizde imece, avarız, lonca ve vakıf sandıklarında geçmişten devam eden bir beraberlik ve katılımın bulunduğunu gözlemliyoruz. Mahalli hizmetlere gönüllülük esasıyla olan iştirak şekli toplumumuz adına yeni bir kavram değildir. Fakat sosyokültürel ve ekonomik gelişim ile ilişkili olarak sivil toplum girişimlerinin en alt seviyeye indirildiğini ve merkeziyetçi anlayışın güçlü bulunmasından kaynaklı gönüllük esasına göre yapılan faaliyetlerin tam olarak gelişmediğini ifade etmek mümkündür.

19.yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunda başlatılan savunmaya yönelik merkezin kuvvetlendirilmesi hedeflenmekteydi. Kurulum aşamasında olan belediyeler, merkez eliyle toplanan gücün paylaştırılacağı bağımsız unsurlar şeklinde değil, merkezin kırsaldaki kolları olarak öngörülmekteydi (Haktankaçmaz, 2004, s.52). Osmanlı İmparatorluğundaki bu statü büyük ölçüde Türkiye Cumhuriyeti devletinin kurulmasından sonra da devam etmiştir. Henüz yeni kurulmuş olan Cumhuriyet'in karşılaştığı ciddi ekonomik ve sosyal koşullar, yeni bitmiş bulunan savaşın yıkıntılarının kaldırılması ve yaraların giderilmesi zarureti, yerli sermaye, girişimci sınırlılıkları ve rejime karşı muhalefet, merkeziyetçi yapının devam ettirilmesinin esas sebepleri olmuştur (Göymen, 2000, s. 6).

Fakat son dönemlerde ülkemizde yönetim biçimi gerek küreselleşmenin bir sonucu olarak gerekse Avrupa Birliği adaylığının getirmiş olduğu yükümlülükler sebebiyle önemli düzeyde farklılığa maruz kalmıştır. Şeffaf, katılımcı, hesap

verilebilir bir devlet yönetiminin gerekliliği, merkezi idarenin küçültülerek yerel idarelere sorumluluk, görev ve yetki devretmesi öne çıkmaya başlamıştır.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile ülkemiz içerisinde 1997 senesi sonunda imzalanan Ülke İşbirliği Anlaşması'nda “iyi yerel yönetişimin ve yerel demokrasinin geliştirilmesindeki ana araç” şeklinde belirtilen YG-21 Programı, milletlerarası bir başarı yakalamıştır. YG-21 Programı bu başarısını, mahalli idareler, sivil toplum ve kamu kuruluşları çerçevesinde yerel karar alma sürecini geliştirmesi ile başarmıştır.

UNDP'nin ülkemizde yerel yönetim ve sivil iştirak hakkındaki çalışmaları aşağıdaki alanlara odaklanmıştır

(<http://www.undp.org.tr/Gozlem2.aspx?WebSayfaNo=3310>, ErişimTarihi:26.05.201)

- Katılımcı yaklaşımlar kullanılarak ulusal ve yerel düzeyde kurumsal çerçevenin ve elverişli ortamın oluşturulması.
- Başta yerel düzeyde seçilmiş olan yerel yönetimler ve onlara destek sağlayan ulusal kurumlar olmak üzere yerel demokratik kurum ve kuruluşların kapasitelerinin güçlendirilmesi ve vatandaşın katılımının ve toplumun güçlendirilmesinin desteklenmesi
- Çeşitli aktörler arasında ortaklıkların bilgi ve kaynak paylaşımının kolaylaştırılması.
- Çoğulcu ve kapsayıcı katılımcı yapıların sağlanmasına yönelik yerel ve bölgesel yönetim ve katılım yapıları arası işbirliğinin güçlendirilmesi.
- Kent konseyleri, gençlik konseyleri ve kadın konseyleri gibi toplum katılım yapılarının güçlendirilmesi.
- Mahalle yönetimi, taban örgütleri ve adem-i merkezi kamu yapılarına odaklanılacak şekilde, toplumun güçlendirilmesini hedefleyen teşebbüslerinin gerçekleştirilmesi.

Yerel yönetimler yasalarındaki çalışmalar ve düzenlemeler, idarede etkinliğin objektifliği, çoğulcu örgütsel katılımın, katılımcılık, hesap verilebilirlik, yerellik ve gönüllülüğün etkinliği temel alınmıştır.

Yerel Yönetimlere iştirakın ciddi oranda çoğaltılması maksadıyla gerçekleşen çalışmalar bilhassa son dönemlerde artış göstermektedir. Kent konseyleri bu çalışmalara verilebilecek örneklerin başını oluşturmaktadır. Bu duruma ilave olarak da her özel idarenin ve belediyenin sahip olduğu internet sayfalarında yurttaşlara gelişmiş olan internet ortamında şikâyet ve taleplerini aktarma, yönetim alanında halkı bilinçlendirme çalışmaları bulunmaktadır.

4.2 Yerel Düzeyde Sosyal Politikanın Yasal Çerçevesi

Sosyal devlet felsefesinde, devletin sosyal adaleti ve barışı gerçekleştirmek maksadıyla ekonomik ve sosyal yaşama müdahalesi zorunlu bir durum olarak görülebilmektedir. Hâkim olan bu görüş Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Hukuku'na 1961 Anayasasıyla beraber kanun olarak yer almış ve 1982 Anayasası'nda varlığını devam ettirmiştir. Bu kanunda “*Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk devletidir*” ifadesi yer almaktadır. Sosyal bir devletin vatandaşına sunması gerekli olan haklar arasında, çalışma hakkı, ailenin muhafaza edilmesi, sosyal güvenlik hakkı, adalet içerisindeki ücret hakkı, çevre, eğitim, sağlık hakkı ve benzeri haklar bulunmaktadır. Kısacası, sosyal devlet sosyal açıdan dezavantajlı yarıları güçlüler karşısında muhafaza ederek sosyal adaleti ve sosyal dengeyi sağlamakla yükümlü devlettir.

Yoksul ve muhtaç bireylere ve sektörlere yardım yaparak, insanlık onuruna yakışır bir hayat düzeyi sağlanması, sosyal adaletin gerçekleşmesine muktedir bir ortamın oluşturulması sosyal devletin temel görevleri arasında kabul görmektedir.

Sosyal politika ile ilgili gerçekleşen pek çok araştırma kapsamında sınırlı düzeyde olsa da yerel idarelerin sosyal devlet işlevlerini yerine getirmesi rolünden bahsedilmiştir ve yerel idarelerin mahalli seviyedeki hizmetlerin verilmesinde çok daha etkili olduğu kanatine varılmıştır.

Köyler ve il özel idareleri, ana kentsel hizmetleri sağlayabilecek gelirden ve çalışandan mahrum, direkt olarak merkezi yönetimin tasarrufuna açık olarak çalıştıkları için idari ve yasal etkinliklerini zamanla kaybetmişler, belediyeler yerel yönetim sisteminin ana kuruluşu şekline dönüşmüşlerdir. Ülkemizde belediyeler, özellikle 1990'ların sonlarına doğru muhtaç vaziyette olan yoksul vatandaşları hedef

alan hizmetlerin sağlanmasında çok çeşitli işlevleri icra etmektedir (Ersöz, 2009, s. 43).

2004 senesinden itibaren ülkemizdeki mahalli yönetimler alanını düzene sokan üç esas yasa tekrardan hazırlanmak şartıyla faaliyete girmiştir. Bu yasalar, Büyükşehirlerin dışındaki uygulanan 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunudur. 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununda sosyal politika kavramına çok farklı bir anlayış getirilmektedir. Bu yasa gereğince, İl Özel İdarelerinin toplumun dezavantajlı alanlarına dair sosyal hizmetler verebileceği, sosyal yardımlar yapabileceği, yoksul vatandaşlara mikro kredi tanıyabileceği, yetiştirme yurtları ve çocuk yuvaları hizmetlerini sunabileceği ve eğitim kurumlarına arazi sağlayabileceği maddeleri bulunmaktadır. Bunlara ek olarak da bu kanunda il özel idarelerin verebileceği hizmet kapsamında engelli, düşkün, dar gelirli ve yaşlı vatandaşların durumlarına uygun yöntemlerin icra edileceği hükmü bulunmaktadır (Ersöz, 2009, s. 136).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile büyükşehir belediyelerine sosyal politikalar kapsamında çok fazla vazife tanımlanmıştır. Yeri geldiğinde sağlık, inanç, kültür ve eğitim hizmetleri için tesis ve bina yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin tüm bakım tamiratını yapmak ve ihtiyaç olan malzemelerin teminini sağlamak, sağlık merkezi, hastane, gezici sağlık birimleri ile yetişkin, yaşlı, engelli, kadın, genç ve çocuklara yönelik bütün sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu sebeple sosyal tesisler yapmak, mesleki eğitim ve yetenek edindirme kursları açıp, işletmek ya da işletilmesini sağlamak, bütçede muhtaç ve yoksul vatandaşlar için ayrılmış olan ödeneği kullanmak, engellilerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere engelli merkezleri yapmak bu çerçevedeki görevlerindendir.

Türkiye’de belediyeler, 5393 sayılı Belediye Kanunu ile de batı ülkelerine benzer şekilde oldukça geniş donatılarla yetkilendirilmişlerdir. Söz konusu kanun ile belediyelerin sosyal politika kapsamında yetki ve görevlerinde ciddi artışların olduğu gözlemlenmiştir (Ersöz, 2009, s. 44). Belediyelerin görevleri 5393 sayılı kanununun 14. maddesinde bulunmaktadır. 14. Maddeyle 1580 sayılı yasada kabul edilen liste

yöntemi sayımdan kısmi olarak cayılmıştır (Derdiman, 2005, s. 31). Fakat genel yetki kuralı, batılı belediyelerin elinde bulundurdıkları bir kuraldır ve belediyelerin kanunlarca yasak koymadığı veya herhangi bir yönetim birimine bırakılmamış yerlerde mahalli hizmetleri icra etmede yetkili olmasıdır. 5393 sayılı kanunda da gerçekte bu şekilde bir hüküm bulunmakta ve kanun koyucu belediyeleri genel yetkili seçmeyi hedeflemekle beraber ilgili hükmün yürürlüğü durdurulmuştur.

4.3. Yerel Yönetimler İçin Sosyal Politika Düzenlemeleri ve Uygulamalar

4.3.1 Engelliler

Tüm bireyler gibi engelli kişiler de özürlülük derecesi hangi seviyede olduğuna bakılmaksızın, onurlu bir hayat devam ettirme hakkına sahiptir. Engelli vatandaşların eşit vatandaş gibi, toplum hayatına tüm alanlarda katılmaları, sosyal politikaların öncelikli görevleri arasındadır. Engelli bireylerle mahalli yönetimler ikileminde, eğitim, engelli vatandaşların iş hayatına katılımı fiziksel ve mimari çevre, sosyal yardım, sosyal hizmetler ve benzeri konularda devamlı bir ilişki mevcuttur.

Türkiye’de engelli vatandaşlarla ilgili verilerin biriktirilmesi ve araştırmaların gerçekleşmesi tam eşitlik ve katılım sağlayacak tedbirler için hukuki temellerin meydana getirilmesi milli seviyedeki programların gerçekleştirilmesinde ve hizmetlerin kaliteli ve etkin biçime sokulmasında yerelde belediyelere merkezde ise bakanlıklara önemli görev ve yükümlülükler verilmektedir. 1999 senesinde Ülkemizde ilk kez düzenlenen “1. Özürölüler Şurası” ana kararları içerisinde engelliler yasasının hazırlanması yer almıştır. Engelli bireylere dair hukuki hakların tanımlanması ve gerekli isteklerin belirlenmesi ile engelliliğe dair sosyal politikaların biçimlendirilmesi sağlanmıştır. 2005 senesinde yapılan 2. Özürölüler Şurasında ise, “Özürölüler ve Yerel Yönetimler” temel fikriyle Özürölüler yasasının yürürlüğe konulmasını hızlandırıp merkezi ve mahalli yönetimlerin sosyal politikalarının ana esasları belirlenmiştir. 2. Özürölüler Şurası 3 alt konudan meydana gelmektedir. Bu konular; engelli bireylerin çalışma hayatına katılması, fiziksel çevre, yardım ve sosyal hizmet hususlarıdır.

5378 sayılı Özürlüler Yasası ile önce mahalli idareler olmak üzere, kamu kurum ve kuruluşlarına getirilen bu yükümlerin uygulamaya koyulmasına önderlik etmek için, 12.07.2006 tarihinde 2006/18 sayılı Başbakanlık Genelgesi yayımlanmıştır.

4.3.2 Yaşlılar

Sosyal politikanın merkezinde, insani yaklaşımlar bulunur. Yaşlanma, temel insani bir olgu olarak algılandığı için, yaşlanma ile oluşabilecek zorluklarla alakadar olmak ve gerekli kuruluşlarla bunları gidermek de en insani hareket olarak görülmektedir (Taşçı, 2010, s. 4).

Türkiye’de ileri yaş nüfusunun toplam nüfusa oranının 20. yüzyıl sonlarına kadar % 5'in altında seyrettiği bilinmektedir. 2000 yılında yapılan Genel nüfus sayımı sonucuna göre 65 yaş ve üstü toplam nüfusun % 5.7'sini oluşturmaktadır. Mevcuttaki demografik eğilimlerin süreceği hipotezinden hareketle yapılan hesaplamalar, 21. yüzyılın tüm dünyadaki beklentilere paralel, ülkemizde de yaşlı yüzyılı olacağını göstermektedir (DPT, 2007, s. 7).

BM vasıtasıyla 12 Nisan 2002 tarihinde Madrid’te yapılan Uluslararası Madrid Yaşlanma Hareketi Planı’nda “hak” olarak milletlerarası bir durum almıştır. Ülkemizde de, bu ilke 1961 ve 1982 Anayasalarında “sosyal ve ekonomik haklar” tanımı içerisinde yer bulmuştur: 1982 Anayasası 60-62. maddelerinde, devletin yaşlılık benzeri “sosyal riskleri” önleyici ve koruyucu önlemler alma rolünü ifade etmiştir (Taşçı, 2010, s.8).

4.3.3 Kadınlar

Kadınların ve kadın problemlerinin yerel karar verme mekanizmalarında temsil edilmesi, gerek mahalli kalkınma amacına varmayı kolaylaştıracak, gerekse de kadın bireylerin ve dolayısıyla meskenlerin hayat standartlarını arttıracak ve kadın bireylerin vatandaş ve şehirlilik durumlarından fayda sağlamalarına olanak verecektir. Bu yaşanabilir, sağlıklı, devam ettirilebilir, kentsel çevrelerin ve insani yerleşimin ve temel esasıdır.

Kadının sosyal hayatta bir yer edinebilmesi için uygulamada olan sosyal politikaların en önemlilerinden biri kadına yönelik şiddeti engellemektir. Türkiye’de yakın geçmişe kadar kadına yönelik koruma hizmetleri hususunda sorumluluk sahibinin merkezi yönetim olduğu herkesçe kabul edilmiştir. Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) ve Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) bu hizmetleri planlayan ve hizmetin sunulmasında vazife yapan birimlerdir. Fakat son dönemlerde Türkiye’de 2006/17 Başbakanlık Genelgesinde, kadınlara yapılan şiddetin engellenmesi ve koruma hizmetinin iyileştirilmesi hususunda, bu sunulan hizmetlerin yalnızca merkezi idarenin sorumluluğunda olduğu anlayışından vazgeçilerek merkezi yönetimle beraber mahalli yönetimler ve sivil toplum örgütlerinin de ortak sorumluluk ve iş birliğini yapması tercih edilmiştir (T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2012, s. 23).

Kadınları ilgilendiren 5393 sayılı yasada büyükşehir belediyeleri ve nüfus sayısı 100.000’in üzerinde olan belediyeler için kadın koruma evleri açma zorunluluğu getirilmiştir. Bu durum neticesinde pek çok belediye yönetimindeki yerleşim birimlerinde kadın sığınma evleri faaliyete girmiştir.

Ülkemizde SHÇEK'e bağlı olmayan ilk sığınma evi 1990 senesinde Bakırköy Belediyesince açılarak hizmet vermeye başlamıştır. Aile içinde şiddet görmüş, terk edilme, ekonomik eksiklikler, aile içi şiddetli geçimsizlik, istenmeyen hamilelik, cinsel taciz, töre ve aile baskısı yüzünden boşanma sebebiyle evsiz kalma ve benzeri şiddet kavramları nedeniyle mahalli yönetimlere ilk durumunu bildiren kadınlar, belediyenin bu konudaki yardım ve hizmetinden faydalanabilmektedir (Özberk, 2008, s. 62). Hazırlanan 6360 sayılı kanun gereğince bu sığınma evi sayısının çoğaltılması gerekmektedir.

4.3.4 Çocuklar ve Gençler

Çağımızda Dünya’nın yarısına yakını açlıkla ve savaşlarla karşı karşıya kalırken, yoksulluk sebebiyle oluşan risklerle en çok karşılaşan kesim çocuklardır. Çocukları hedef alan sosyal hizmetler ve yardımlar; onların en iyi şekilde hayatlarına devam etmelerini ve duygusal, fiziksel, sosyal, zihinsel ve ahlaki açıdan sağlıklı,

özgür, onurlu ve saygın bir şekilde gelişmelerini hedefleyen BM Çocuk Hakları Sözleşmesiyle ana hak olarak anlamlandırılmıştır. Öyle ki, “çocukların özel bir şekilde korunup kanunlar ve başka yollarla saygınlık, özgürlük ve sağlık şartlarında manevi, ahlaki, zihinsel bedensel ve toplumsal açıdan gelişebilmelerine Zemin hazırlayacak kolaylık ve imkanlardan yararlanmalarından” bahsedilmektedir. “Çocuğun toplumsal güvenlik fırsatlarından faydalanarak, sağlıklı büyüme ve gelişme hakkı” olduğuna defaatle değinilmektedir. Bunun yanında da “devletin bu maksatla anne ve çocuğuna korunma ve özel bakım imkânları verme sorumluluğu” üzerinde şiddetle durulmaktadır.

Çocukların korunmasına dair olan etkinliklere ulusal devletlerin yanında mahalli yönetimler de etkili bir şekilde katılım sağlamaktadır. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu’nda önlem kararı gerektiren “korunmaya gereksinim duyan çocuk” ve “suça atılan çocuk” şeklinde iki farklı aktarım mevcuttur. Yasa doğrultusunda hem korunmaya gereksinimi bulunan çocuklarla suça atılan çocuklardan ıslah evine girmeyenler için danışmanlık ve bakım önleminin gerçekleştirilmesinde mahalli idarelere yükümlülük atanması konusu kanunla bir düzene oturtulmuştur.

Yerel yönetimler vasıtasıyla gerçekleştirilecek olan sorumluluklar suçun oluşmasına sebep olan şartların meydana gelişini engelleyici faaliyetleri içerdiği gibi, Çocuk Koruma Kanunu’nun 5. maddesinin A ve E bentlerinde belirtilen ve suç işlemeye itilen ya da suç mağduru olan çocuklara yönelik barınma, bakım ve danışmanlık benzeri destekleyici ve koruyucu önlemleri uygulamayı bununla birlikte 6. maddede ifade ettiği biçimiyle korunmaya muhtaç çocuğu yetkili kurum ve kuruluşlara (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü) bildirme sorumluluğunu da içermektedir.

Bu yasalar, mahalli yönetim kurumlarına gençlerin ve çocukların hayat şartlarını yakından izleme, yetersiz bakım ve koruma altında olan gençlerin ve çocukların sosyal duygusal ve davranışsal problemlerinin bertaraf edilmesi maksadıyla gerekli önlemleri alma ya da yetkili kurumlara beyanda bulunma ve çocuk/gençlik koruma merkezleri benzeri gençlerin ve çocukların sağlıklı gelişimine

yardım etmeye dair olan kurumsal oluşumları meydana getirme yükümlülüğünü getirmektedir (Aydın, 2013, s. 25).

Belediyelerin çocuklara ve gençlere dair olan görevleri içerisinde sosyal hizmet vermek, koruma evlerini sağlamak, barınma ve danışmanlık hizmetlerini icra etme durumları bulunmaktadır. Bu doğrultuda belediyelerin üstlenmiş oldukları roller;

- Genç ve çocuklara dair veriler toplanarak analizler yapılmalı ve gereksinim duymuş oldukları bütün sosyal hizmetler net bir şekilde tayin edilmeli
- Genç ve çocuklara yönelik risk durumları tam manasıyla gerçekleşmeden önce bütün önlemler alınabilmelidir. Bundan ötürü de şehir planlamalarında genç ve çocuklar ciddi olarak önemsenmelidir, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri verilmeli, beceri geliştirmeye yönelik eğitim hizmetleri aktararak ilgili hizmetler sürekli izlenmeli ve bu bağlamda elde edilen sonuçlara göre güncelleştirmeleri yapılmalıdır.
- Genç ve çocuk bireylerin yönetime iştirak etmeleri desteklenmeli ve her türlü konuya dair fikirlerini beyan etme hakkı verilmelidir
- Belediyelerde istihdam edilen kişiler ilgili konularda eğitilmeleri sağlanmalıdır
- Bununla birlikte toplumsal duyarlılık artırılarak halkın etkin iştirakının sağlanması gerekmektedir.

4.3.5 Yoksullar

Yoksulluk çağımızda ekonomik olarak gelişmemiş ve gelişmekte olan pek çok ülkede ciddi bir sorun olarak görülmektedir. Bu problemin ekonomik boyutları olmakla beraber sosyo-kültürel yönleri de mevcuttur. Yerel yönetimlerin de merkezi yönetimler gibi yoksullukla mücadele etmede rolleri bulunmaktadır.

BM tarafından yayımlanan İnsani Gelişim Endeksi sıralamasında 79. olan ülkemiz, gelir sıralamasındaysa 15. sırada yer almaktadır. Buradan da çıkarım yapmak gerekirse, yoksulluk yalnızca kişi başına düşen gelir artırımıyla azaltılamamaktadır. Bu sonucu oluşturan faktörlerin içerisinde kaynak dağılımında gerçekleşen seçenekler

(sosyal politika alanı için daha az kaynak ayrılması) ya da ayrılmış olan kaynağın verimli biçimde kullanılamaması (hizmet sunumundan doğan problemler) rol alabilir. Ülkemizde bu öğelerin her ikisi de bulunmaktadır (TEPAV, 22.05.2017).

2007-2013 yılları arasında Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda da gelir paylaşımının adil yapılması vurgulanmış olup, gelişimde insan merkezli gelişme yaklaşımı özümsemektedir. Bu doğrultuda, sosyal dayanışma ve insani gelişme olgularına dayanılarak gelir dağılımında iyileştirme, yoksullukla mücadele ve sosyal içerme taktiklerinin geliştirilmesine önem verilmektedir.

Yerinden yönetme felsefesinin gerekçesi olarak yerel toplumun problemleri karşısında daha anlayışlı olan mahalli idarelerin yoksulluk ile mücadele kapsamında daha etkili politikalar sunması ve yerinde kararlar alması mümkündür. Mahalli İdareler, yardıma muhtaç bireylerin gereksinimlerinin doğru biçimde tespit edilmesi ve tespit edilen gereksinimlere en kullanışlı taşıtlarla cevap verilmesi hususunda diğer kamu kurum ve kuruluşlarına kıyasla daha iyi bir yetenek ve kapasiteye sahip olabilmektedir. Bundan ötürü de yoksulluk probleminin çözülmesinde mahalli idarelerin faydası büyüktür. (Önen, 2003, s. 64). Bilhassa ülkemizdeki belediyeler bütçe ve ölçek mali kaynaklarını zorlamak suretiyle yoksulluk problemlerine ilgisiz kalmamaktadırlar.

4.4 Çerkezköy Belediyesi Örneği

4.4.1 Çerkezköy Belediyesine Genel Bakış

Günümüzde Tekirdağ iline ait olan Çerkezköy ilçesi, coğrafik olarak ilk kurulan köy olarak kabul görülmektedir. İsmen tarihine bakmak gerekirse de Atatürk İlköğretim Okulu bahçesinde bulunan türbeden kaynaklı, Çerkezlerin gelmesinden önce ve akabinde dere yatağının bulunduğu alan Türbedere ismiyle isimlendiriliyordu. Günümüzde Çerkezköy'de yaşamış olan birtakım vatandaşların ellerinde, Çerkez göçlerinin öncesindeki dönemlere ait Türbedere kayıtlı tapuların olması, burda 1863 senesi öncesinde, 1847-1848 senelerine kadar gidebilen bir serüvenin olduğunu göstermektedir. Gerçi Çerkezlerin göç etmesi öncesinde Türbedere'de bir hayat

bulunmuş olsa da bu bölgede yaşamına devam edenlerin kaç ev olduğu, nüfusu ve kimlikleri hakkında çok net bilgiler yoktur ve sadece tahmin usulü bir yaklaşım bildirilmektedir.

Başbakanlık Osmanlı Arşivleri'nde, Fon Kodu HH. D Gömlek numarası 17434 olan belge gereğince, “Çerkes karyesinde Türbedere’de yapılacak olan inşaatın keşif bedeli” ibaresinin bulunması, Türbedere’nin ilk kullanılan bir mevki ismi olduğunu göstermektedir. Osmanlı-Rus Savaşının akabinde yeni göçlerin başlamasıyla bu yerleşim yeri ismi, 1878-1911 seneleri içerisinde Türbedere olarak anılmış, 1888-1907 seneleri içerisinde de Türbedere’nin durumunun, Türbedere yöresi, Türbedere Köyü ve Türbedere Nahiyesi şeklinde tanımlanmış olduğu ifade edilebilir.

Geçmişten bugüne kadar dile getirilenler ve ortaya çıkmış olan belgeler nezdinde gerçekleşen araştırmalarda, Osmanlı-Rus Savaşı’nın hemen akabinde bahsedilen coğrafya üzerinde esasında iç içe geçmiş 3 köy varlığından bahsedilmektedir. İlk olarak günümüzdeki Çerkezköy Belediyesiyle türbenin bulunduğu Atatürk İlköğretim Okulu’nun yakınında olan Çerkezköy, ikincisi de dere yatağı çevresinde bulunan Türbedere ve üçüncüsü de Garnizon Komutanlığı’nın bulunduğu bölgedeki Yeniköy’dür. Bu köylerle beraber 1911 senesinde bu yerleşim alanının nahiye ve belediye olabilmesinde öncülük etmiş, Çerkezköy Belediyesi’nin ilk Başkanı Molla Mehmet Efendi ve yanındaki isimler bu yörenin adının Türbedere şeklinde kalıcılığının sürdürülmesi taleplerini ise Edirne Valiliği tarafından kabul görmemiştir. Edirne Valiliği’nin kararından sonra bu yerleşim yerine, Çerkezköy ismi kalıcı olarak verilmiştir (Çerkezköy Belediyesi Arşivi).

Çerkezköy, 26 Ekim 1912 ile 30 Haziran 1913 tarihleri içerisinde Bulgarların işgaline, 23 Temmuz 1920 ile 30 Ekim 1922 tarihleri içerisinde de Yunan işgaline uğradı. Kuruluşundan beri Çorlu’ya bağlı olan Çerkezköy, 1914 yılında Kırkkilise’nin Saray Kazasına bağlandı. 15 Ekim 1923 yılında Saray ile birlikte Tekirdağ’a bağlanan Çerkezköy, 1 Nisan 1958 yılında ilçe yapıldı ve Kaymakamlığına da Yusuf Ziya Doğan atandı.

4.4.1.1 Çerkezköy Bölgesinin Sosyo-Ekonomik Yapısı

Tekirdağ ilinin Çerkezköy ilçesinin ekonomik durumu 1970’li senelere değin tarımsal getirileri mevcuttur. Söz konusu bu ürünlerin önde gelenleri tahıllar ve sanayi bitkilerinden oluşmuştur. Günümüzde tarımla uğraşan kişilerin toplam sayıları toplam nüfusun %15’lik kısmını meydana getirmektedir. Çerkezköy ilçesi günümüzde Türkiye’nin en çok getiri sunan sanayi merkezlerinden birisi konumundadır. Çerkezköy’ün gelişme göstermesi Bakanlar Kurulu’nun 1971 senesinde 7/350 sayılı karar doğrultusunda “Kalkınmada Öncelikli Yöreler” kapsamına alınmasıyla başlamaktadır. İstanbul metropoliten planı kapsamında, Çerkezköy’ün birer alternatif şeklinde kabul görmesi ve Çerkezköy’ün hidrografik, coğrafik, iklim, toprak, jeolojik bitki örtüsü, zirai, ekonomik, ticari ve sinai durumları da incelendikten sonra Bakanlar Kurulu’nun 29.03.1973 tarih ve 7/6177 sayılı kararnamesi doğrultusunda Çerkezköy’de Organize Sanayi Bölgesi kurulması kabul görülmüştür. Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi’nin yönetim ve sosyal tesisleri 1977 yılında tamamlanmıştır. Çerkezköy’de bulunan sanayi kuruluşları: Boya – kimya, tekstil, plastik, kauçuk, metal – makine, sağlık, ağaç, gıda, maden, beyaz eşya, elektronik, otomotiv, inşaat malzemeleri ve kırtasiye sektöründe yoğunluk kazanmıştır (<http://www.cerkezkoy.bel.tr/cerkezkoy/ekonomi/> Erişim tarihi: 03.05.2019).

4.4.1.2 Çerkezköy İlçesinin Sanayi ve Ticaret Durumu

Çerkezköy’ün genel ekonomik yapısı çoğunlukla sanayi merkezlidir. Tarım ile ilgilenen aile sayısı 1200 ortalamalarındadır. Bu, Çerkezköy nüfusunun %5’lik kısmını meydana getirmektedir. Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi 29.03.1973 tarih ve 7/6177 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 1975 senesinde kurulmuştur, tahsis edilen arazi 4.550.215 m² dir, 3.564.665 m² ‘lik kısmında 143 adet farklı ebatlarda parseller oluşturularak 119 sanayiciye tahsis edilmiştir. Kalan 958.560 m²’lik alan, yolları ve yeşil alanları içermektedir. Bölgeye gösterilmekte olan yoğun ilgi ve ihtiyaç üzerine bölgeye sınırı bulunan 8.000.000 m²’lik kısım 15 Ekim 1990 tarihinde Devlet Planlama Teşkilatı onayıyla tevsi alanı olarak bölgeye eklenmiştir. 8.000.000 m² ‘lik bu alan 42 ada 285 parsel şeklinde oluşturulmuştur.

Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi; Çerkezköy ve Kapaklı ilçeleri olmak üzere iki belediye sınırı içerisinde kalan yaklaşık 1234 ha alanı ile Türkiye'nin en büyük ve en köklü sanayi bölgelerinden biridir. İstanbul'a yakınlığı ve geniş ulaşım olanakları nedeniyle İstanbul sanayisinin gelişme alanı olma özelliği taşımaktadır.

Bölge dahilinde toplam 321 büyük sanayi parseli bulunmakta olup, bu parsellerden 291'i üretim, inşaat ve proje aşamasındadır. Bu tesislerden 37'si yabancı yatırımcılara aittir. Bunun dışında küçük sanayi sitesinde 38 adet küçük (3.000 m² altında) parsel bulunmakta olup, bu parsellerden 33'ü üretim, inşaat ve proje aşamasındadır. Çeşitli ölçeklerdeki firmalarda yaklaşık 77.000 kişi istihdam edilmektedir.

Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi bünyesinde bulunan farklı ölçeklerdeki üretim tesislerinin büyük çoğunluğu Türkiye'nin önde gelen sanayi kuruluşlarındandır. İSO tarafından açıklanan 2017 yılı Türkiye'nin En Büyük İlk 500 Sanayi Kuruluşu Listesi'nde 16 Bölge Firması yer almaktadır. KOBİ'lerin en büyükleri olarak nitelendirilen 2017 yılı İkinci 500 Sanayi Kuruluşu Listesi'nde 20 Bölge firması yer almayı başarmıştır. Bununla birlikte 2017 yılının En Büyük 1.000 İhracatçı Firması arasında 28 Bölge firması bulunmaktadır.

Bölge sanayicilerinin üretimlerinin büyük bir kısmı ihracata yöneliktir. Bölgeden ağırlıklı olarak başta İngiltere ve Almanya olmak üzere Avrupa Birliği Ülkelerine, Türki Cumhuriyetlere, çeşitli Arap Ülkelerine ve ABD'ye ihracat yapılmaktadır. Sanayicinin global pazarda rekabet gücünü arttırmak, ülke ekonomisine yatırım ve istihdam anlamında daha randımanlı katkı sağlayabilmeleri açısından Bölge hizmet kalitesi her geçen gün geliştirilmektedir (<https://www.cosb.org.tr/>).

1990 senesinde Organize Sanayi Bölgesi'ndeki 800 ha'lık alan, mevcut Organize Sanayi Bölgesiyle birleştirilmiştir. Böylelikle de Adana'da bulunan 1500 ha'lık Organize Sanayi Bölgesi'nden sonra 1.250 ha'lık arazisiyle Türkiye'nin 2. büyük Organize Sanayi Bölgesi olmuştur.

Çalışmalarını Çerkezköy Belediyesi, İl Özel İdaresi ve Çerkezköy Sanayiciler Derneğinin oluşturmuş olduğu “Müteşebbis Teşekkül Heyeti” liderliğinde bir süredir devam eden Çerkezköy Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü, 4562 sayılı Organize Bölgeleri Kanunu’na dayanarak organik yapısını tekrardan oluşturmuş, Tekstil, Kimya, Kauçuk-Plastik, İlaç ve Metal sanayinin ağırlıkta olduğu ve bu sektörlerde ortalama 40.000’den fazla bireyin istihdam sağlandığı, dolayısıyla sanayicilerimizin yeni yatırımlar oluşturabilmek adına gayret göstermiş oldukları bölgede faaliyetlerini devam ettirmektedir.

Bölge içerisindeki sanayi kuruluşlarında bulunmakta olan sanayi tesislerinin genel karakteristikleri tekstil merkezli olup, madeni eşya, kauçuk-plastik, ilaç, metal, oto sanayi ve boya diğer belirgin hususlardandır. İlçe merkezinde sanayide ortalama 340 milyon Kwh, şehir ve konutlarda 102 milyon Kwh civarında elektrik enerjisi tüketilmektedir. Diğer yandan özel sektör tarafından doğalgaz tüketimi ile 730 Milyon Kwh elektrik üretilmekte ve çoğunlukla sanayimizin hizmetine sunulmaktadır (Çerkezköy Belediyesi Arşivi).

24/03/2006 tarihi itibariyle, Çerkezköy Ticaret ve Sanayi Odası’na kayıtlı aktif üye sayısı 1.552’dir. Bu üyelerden 470’i şahıs firması, 1.082’si tüzel kişilerden oluşmaktadır. Bu tüzel kişilerin 1’i Şirket, 2’si Kolektif Şirket, 214’ü Anonim Şirket, 768’i Limited Şirket, 41’i Yapı Kooperatifi, 4’ü Kooperatif, 29’u Motorlu Taşıtlar Kooperatifi, 2’si Tüketim Kooperatifi, 2’si Esnaf ve Kefalet Kooperatifi, 3’ü Sulama Kooperatifi, 1’i Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, 2’si Tarım Satış Kooperatifi ve 12’sini diğer kuruluşlar oluşturmaktadır

28/04/2009 tarihi itibariyle Çerkezköy Esnaf ve Sanaatkarlar Odası’na kayıtlı üye sayısı 2.085’dir. Bu üyelerin meslek gruplarına göre dağılımı ise şu şekildedir; Büfeci ,Tekel Bayii ,Bakkal - Şarküteri ve Market 541, Kahveci, Çay Ocağı ve Lokal İşl. 286, Seyyar Pazarcı 130, Fırıncı 9, Lokanta ve Köfteci 59, Fotoğrafçı 10, Tuhafiye - Mefruşat ve Konfeksiyon 80, Elektrik Tesisatçısı ve malzeme satışı 35, Berber 90, Pastahane - Kafeterya - Fast Food, İnternet cafe işletmeciliği 128, Havlu Satışı 30, Kuaför 38, Hediyeelik Eşya Satışı 65, Temizlik Malzeme Satışı 25, İnşaat Malzemeleri Satışı Nalbur 15, Demir Doğrama ve Kaynakçı 16, Marangoz Mobilya İmalatı 29,

Terzi 17, Oto Motor Tamiri 21, Elektrikli Ev Alet. Tamir ve Satışı 14, Oto Kaporta Tamiri 18, Oto Lastik Tamiri 16, Kırtasiye 13, Oto Elektrikçi 15, Parfümeri 10, Emlak Komisyoncusu 8, Mobilya Satışı 10, ve diğer 357'dir (<http://www.cerkezkoy.bel.tr/cerkezkoy/ekonomi/> Erişim tarihi: 03.05.2019).

4.4.2 Çerkezköy Belediyesinde Sosyo- Politik Uygulamalar

4.4.2.1 Sosyal Yardımlar

Çerkezköy Belediyesi sosyal yardımlarından yararlanmak isteyenlerin müracaatlarını toplayarak, belirtilen hükümler çerçevesinde incelendikten sonra, aşağıda aktarılan alanlarda yardım sağlayabilmektedir:

- Doğal afet, yangın, toprak kayması vb. ani gelişen olaylar neticesinde mağdur olan, barınma imkânı bulunmayan kişilere, barınma amacıyla yapılacak yardımları gerçekleştirmek,
- İhtiyaç sahibi kişilere ayni ve nakdi yardım yapmak,
- İhtiyaç sahibi kişilerin kullanımına sunulmak üzere, gıda ve giyim bankaları kurmak,
- Muhtaç kişilere günlük sıcak yemek dağıtmak,
- Muhtaç, yoksul ve dar gelirli engellilerin engel durumlarına göre ihtiyaç duyduğu, tekerlekli sandalye, işitme cihazı, beyaz baston, protez ve benzeri araç ve gereç yardımı yapmak.

Çerkezköy Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğümüze bağlı olarak Kızılpınar Kültür Merkezi'nde bulunan ve ihtiyaç sahibi vatandaşlarımızın faydalandığı 2017 yılında açılan El Ele Butik Mağazasından;

2017 yılında 4074 vatandaş yararlanmıştır.

2018 yılında 5064 vatandaş yararlanmıştır.

Toplamda 9138 vatandaş hizmet almış bulunmaktadır.

Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü 2016 yılından bu yana vermiş olduğu destekleri aşağıda maddeler olarak görmek mümkündür. Bu yardımlar arasında

bebeklere yapılan yardımlar, sünnet yardımları, erzak yardımları, ev ziyaretleri, kömür yardımları bulunmaktadır.

4.4.2.1.1 Bebeklere Yapılan Yardımlar

Çerkezköy Belediyesince Hoş geldin Bebek sloganı ile yola çıkılarak düzenlenen sosyal yardım ve sorumluluk projeleri adına 2017 ve 2018 yıllarında bebeklere yapılan yardım hizmetleri kapsamında toplamda 4781 adet Hoş geldin Bebek Paketi ile yardım ziyareti gerçekleştirilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Bebeklere Yapılan Yardımlar

SIRA NO	YARDIM TÜRÜ	YIL	MAHALLE ADI	YARDIM SAYISI (ADET)
1	Hoş geldin Bebek Paketi	2017	Bağlık Mahallesi	233
2	Hoş geldin Bebek Paketi	2017	Cumhuriyet Mahallesi	63
3	Hoş geldin Bebek Paketi	2017	Fatih Mahallesi	263
4	Hoş geldin Bebek Paketi	2017	Fevzipaşa Mahallesi	308
5	Hoş geldin Bebek Paketi	2017	G.M.K.P Mahallesi	261
6	Hoş geldin Bebek Paketi	2017	G.O.P Mahallesi	213
7	Hoş geldin Bebek Paketi	2017	İstasyon Mahallesi	239
8	Hoş geldin Bebek Paketi	2017	Veliköy Mahallesi	928
9	Hoş geldin Bebek Paketi	2017	Yıldırım Beyazıt Mahallesi	264
10	Hoş geldin Bebek Paketi	2018	Bağlık Mahallesi	247
11	Hoş geldin Bebek Paketi	2018	Cumhuriyet Mahallesi	56
12	Hoş geldin Bebek Paketi	2018	Fatih Mahallesi	259
13	Hoş geldin Bebek Paketi	2018	Fevzipaşa Mahallesi	289
14	Hoş geldin Bebek Paketi	2018	G.M.K.P Mahallesi	278
15	Hoş geldin Bebek Paketi	2018	G.O.P Mahallesi	180
16	Hoş geldin Bebek Paketi	2018	İstasyon Mahallesi	220
17	Hoş geldin Bebek Paketi	2018	Veliköy Mahallesi	231
18	Hoş geldin Bebek Paketi	2018	Yıldırım Beyazıt Mahallesi	249

Kaynak: Çerkezköy Belediyesi Verileri, 2019.

4.4.2.1.2 Sünnet Yardımları

erkezky BelediyesiŒince maddi durumu yetersiz olan vatandaşlarımız başta olmak üzere ilçemiz sınırlarında ikamet eden vatandaşlarımızın sünnet çağına gelmiş olan çocukları için sunulmakta olan sünnet yardım hizmetleri kapsamında düzenlenen sünnet şenlik ve şölenleri ile 2017 ve 2018 yıllarında sünnet yardım hizmetleri adına toplamda 841 ocuk uzman doktora sünnet ettirilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2: Sünnet Yardımları

MAHALLE ADI	SÜNNET SAYISI
Bağlık Mahallesi	148
Cumhuriyet Mahallesi	4
Fatih Mahallesi	72
Fevzipaşa Mahallesi	70
G.M.K.P Mahallesi	52
G.O.P Mahallesi	45
İstasyon Mahallesi	83
Kızılpınar Mahallesi	260
Veliköy Mahallesi	22
Yıldırım Beyazıt Mahallesi	93
Toplam	849

Kaynak: erkezky Belediyesi Verileri, 2019.

4.4.2.1.3 Erzak Yardımları

Her yıl maddi zorluk yaşayan vatandaşlara gıda yardımında bulunan erkezky BelediyesiŒince 2017 ve 2018 yıllarında erzak yardım hizmetleri kapsamında toplamda 7547 adet erzak yardım paketi ile yardım hizmeti gerçekleştirilmiştir (Tablo 3).

Tablo 3: Erzak Yardımları

Sıra No	Yıl	Mahalle Adı	Yardım Adedi
1	2017	Bağlık Mahallesi	589
2	2017	Fatih Mahallesi	415
3	2017	Fevzipaşa Mahallesi	508
4	2017	G.M.K.P Mahallesi	119
5	2017	G.O.P Mahallesi	251
6	2017	İstasyon Mahallesi	426
7	2017	Kızılpınar Mahallesi	693
8	2017	Veliköy Mahallesi	60
9	2017	Yıldırım Beyazıt Mahallesi	552
10	2017	Cumhuriyet Mahallesi	1
11	2018	Bağlık Mahallesi	589
12	2018	Cumhuriyet Mahallesi	58
13	2018	Fatih Mahallesi	421
14	2018	Fevzipaşa Mahallesi	508
15	2018	G.O.P Mahallesi	251
16	2018	G.M.K.P Mahallesi	119
17	2018	İstasyon Mahallesi	756
18	2018	Kızılpınar Mahallesi	619
19	2018	Veliköy Mahallesi	60
20	2018	Yıldırım Beyazıt Mahallesi	552

Kaynak: Çerkezköy Belediyesi Verileri, 2019.

4.4.2.1.4 Ev Ziyaretleri

Sosyal yardım hizmetleri kapsamında halkın sorunlarını dinleyip onlar ile yakından ilgilenebilmek, sorunlara ilk elden çözümler üretebilmek için vatandaşları evlerinde ziyaret eden Çerkezköy Belediyesince 2017 ve 2018 yıllarında toplamda 574 adet ev ziyareti gerçekleştirilmiştir (Tablo 4).

Tablo 4: Ev ziyaretleri

Sıra No	Yapılan İş	Yıl	Mahalle Adı	Adet
1	Ev Ziyareti	2017	Bağlık Mahallesi	31
2	Ev Ziyareti	2017	Cumhuriyet Mahallesi	5
3	Ev Ziyareti	2017	Fatih Mahallesi	39
4	Ev Ziyareti	2017	Fevzipaşa Mahallesi	26
5	Ev Ziyareti	2017	G.O.P Mahallesi	16
6	Ev Ziyareti	2017	G.M.K.P Mahallesi	26
7	Ev Ziyareti	2017	İstasyon Mahallesi	27
8	Ev Ziyareti	2017	Kızılpınar Mahallesi	103
9	Ev Ziyareti	2017	Veliköy Mahallesi	10
10	Ev Ziyareti	2017	Yıldırım Beyazıt Mahallesi	19
11	Ev Ziyareti	2018	Bağlık Mahallesi	29
12	Ev Ziyareti	2018	Fatih Mahallesi	23
13	Ev Ziyareti	2018	Fevzipaşa Mahallesi	12
14	Ev Ziyareti	2018	G.M.K.P Mahallesi	18
15	Ev Ziyareti	2018	G.O.P Mahallesi	2
16	Ev Ziyareti	2018	İstasyon Mahallesi	34
17	Ev Ziyareti	2019	Kızılpınar Mahallesi	136
18	Ev Ziyareti	2018	Veliköy Mahallesi	9
19	Ev Ziyareti	2018	Yıldırım Beyazıt Mahallesi	9

Kaynak: Çerkezköy Belediyesi Verileri, 2019.

4.4.2.1.5 Kömür Yardımları

Çerkezköy Belediyesince kış dönemlerinde maddi imkanları yetersiz olan vatandaşlar için kömür ve yakacak yardımları yapılmaktadır. Bu yardımlar kapsamında 2017 ve 2018 yıllarında toplamda 117 haneye kömür yardımı yapılmıştır (Tablo 5).

Tablo 5: Kömür Yardımları

SIRA NO	YAPILAN İŞ	YIL	MAHALLE ADI	ADET
1	Kömür Yardımı	2017	Bağlık Mahallesi	10
2	Kömür Yardımı	2017	Fatih Mahallesi	9
3	Kömür Yardımı	2017	Fevzipaşa Mahallesi	7
4	Kömür Yardımı	2017	G.M.K.P Mahallesi	4
5	Kömür Yardımı	2017	G.O.P Mahallesi	8
6	Kömür Yardımı	2017	İstasyon Mahallesi	4
7	Kömür Yardımı	2017	Kızılpınar Mahallesi	6
8	Kömür Yardımı	2017	Veliköy Mahallesi	4
9	Kömür Yardımı	2017	Yıldırım Beyazıt Mahallesi	9
10	Kömür Yardımı	2018	Bağlık Mahallesi	20
11	Kömür Yardımı	2018	Fatih Mahallesi	5
12	Kömür Yardımı	2018	Fevzipaşa Mahallesi	19
13	Kömür Yardımı	2018	G.M.K.P Mahallesi	6
14	Kömür Yardımı	2018	G.O.P Mahallesi	4
15	Kömür Yardımı	2018	İstasyon Mahallesi	11
16	Kömür Yardımı	2019	Kızılpınar Mahallesi	7
17	Kömür Yardımı	2018	Veliköy Mahallesi	3
18	Kömür Yardımı	2018	Yıldırım Beyazıt Mahallesi	41

Kaynak: Çerkezköy Belediyesi Verileri, 2019.

4.4.2.1.6 Butik Mağaza Yardımları

Çerkezköy Belediyesince maddi durumu yetersiz olan vatandaşlarımıza birçok kanaldan yardımlar yapılmaktadır. Bu yardım hizmetleri kapsamında 2017 ve 2018 yıllarında toplamda 9138 kişiye giyim yardım hizmeti sunulmuştur (Tablo 6).

Tablo 6: Butik Mağaza Yardımları

SIRA NO	YIL	YARDIM EDİLEN KİŞİ SAYISI
1	2017	4074
2	2018	5064

Kaynak: Çerkezköy Belediyesi Verileri, 2019.

4.4.2.1.7 Halk Kütüphanesi

Çerkezköy Belediyesi, kültür hizmetleri kapsamında vatandaşlara sunduğu hizmetlerden biri olan Çerkezköy Halk Kütüphanesinde 2017 yılında 2457 olan kitap sayısı 2018 yılında 4234'e çıkartılmıştır. Bu hizmetler bünyesinde 2017 yılında 2457 adet kitaptan günlük 80 kişi ve 2018 yılında 4234 adet kitaptan günlük 100 kişi faydalanmıştır (Tablo 7).

Tablo 7: Halk Kütüphanesinden Faydalanan Vatandaşlar

SIRA NO	YIL	KİTAP SAYISI	GÜNLÜK KİTAPLARDAN FAYDALANAN KİŞİ SAYISI
1	2017	2457	80
2	2018	4234	100

Kaynak: Çerkezköy Belediyesi Verileri, 2019.

4.4.2.1.8 Kültürel Ve Sosyal Etkinlikler

Çerkezköy Belediyesince 2017 ve 2018 yıllarında kültürel ve sosyal faaliyetler adına aşağıda belirtilmiş faaliyet alanlarında kurslar açılmıştır (Tablo 8):

Yaz Spor Okulları: Futbol, basketbol, yüzme, masa tenisi, kort tenisi, badminton, bağlama, gitar, ingilizce, bilgisayar, halk oyunları, güreş, voleybol, karate, satranç, heykel ve okçuluk.

Ramazan Gezileri: Sultan Ahmet Cami ve Edirne Selimiye Cami.

Sosyal Kurslar: Çini, Ebru, Gitar, Bağlama, Bilgisayar İşletmenliği, Uygulamalı Girişimcilik, Okuma-Yazma, Diksiyon, İngilizce, İşaret Dili, Satranç, Basit İğne Teknikleri, Türk Sanat Müziği, Rölyef, 3-6 Yaş Çocuk Gelişimi, Basketbol, Güreş, Karate, Masa Tenisi, Step-Aerobik-Pilates.

Tablo 8: Düzenlenen Kültürel ve Sosyal Etkinlikler

Sıra No	Faaliyetin Türü	Yıl	Branş/Gösteri/Etkinlik Sayısı	Katılan Kişi Sayısı
1	Yaz Spor Okulları	2017	17	1662
2		2018	19	1931
3	Çanakkale Gezileri	2017		2259
4		2018		2398
5	Ramazan Gezileri	2017	2	2100
6		2018	2	1611
8	Açılan Kurs ve Kursiyer/Mahalle	2017	20	1500
9	Evleri/Kültür Merkezleri	2018	8	810

Kaynak: Çerkezköy Belediyesi Verileri, 2019.

4.4.2.2 Sosyal Hizmetler

4.4.2.2.1 Kadınlara Yönelik Hizmetler

Çerkezköy Belediyesi tarafından Çerkezköy’de yaşayan kadınlara yönelik hizmetler incelendiğinde, bilhassa kadına yönelik şiddet ve aile içi maddi sıkıntıların oldukça artış gösterdiği günümüzde Çerkezköy’de Kadın Danışma Merkezleri açılarak

kadınların sorunlarına çare bulunmaya çalışıldığı ve bu merkezlerin etkin bir şekilde kullanıldığı gözlenmiştir.

Alanında uzman psikologlar ve sosyal hizmet uzmanlarının görev yaptığı Çerkezköy ilçesindeki kadın danışma merkezlerine, kadınların oldukça yoğun ilgi gösterdiği de bilinmektedir.

Bu kurumlar problemlere çözüm yolları araması için kurulmuşlardır. Kadınların sosyal sorunlarının çözümüne yardımcı olunması maksadıyla, psikolojik ve sosyal danışmalık hizmetlerinin yürütüleceği danışma merkezinde kadınlara yönelik; Evlilik terapisi, aile sorunları, anneler için evde disiplin sağlama yolları, anne baba tutumları, mükemmeliyetçi aileler, cinsel istismar, hastalık ve tedavi sonrası dönem, iş ve işsizlikle ilgili problemler, sosyal çevre ile ilgili problemler, yaşam yönetim güçlüğü ile ilgili problemler ve daha birçok konuda danışmanlık hizmetleri verilmektedir.

4.4.2.2 Engellilere Yönelik Hizmetler

Engelli ve yaşlılara dair evde temizlik hizmetlerinin verildiği bir birimin varlığı, Çerkezköy ilçesinde yaşamına devam eden engellileri ev temizliği hususunda ciddi bir rahata kavuşturmaktadır. Bu proje bilhassa tek başına yaşayan engelli ve iş göremeyecek durumda olan vatandaşları kapsamaktadır. Hâlihazırda Çerkezköy ilçesinin yanında Çorlu'da da faaliyette olan engellilere yönelik ulaşım araçlarını, talepler doğrultusunda il genelinde yaygınlaştırma planları da yapılmaktadır. Çerkezköy başta olmak üzere Tekirdağ'da ki bütün ilçelerde akülü tekerlekli sandalyeler çoğaltılacaktır. Ayrıca şehrin çoğu yerinde sadece engellilerin kullanımına açık olan umumi tuvaletler de hizmet vermektedirler. Maddi imkanları kısıtlı olan engelli vatandaşlar araştırılıp akülü araç ve protez tahsisi yapılmaktadır. Engelli çocuklara yönelik olarak da çocuk parkları yapılması günümüzde düşünülmekte ve belediye başkanı tarafından yapılacağının sözü verilmiştir.

4.4.2.3 Kütüphane Hizmetleri

Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü bünyesinde Kızılpınar Kültür Merkezi içerisinde yer alan Halk Kütüphanesi 2457 adet farklı türdeki kitapla vatandaşlara hizmet vermektedir. 1073 üyesi bulunan kütüphanede isteyen vatandaşlarımız kitaplarını okumakta, isteyen vatandaşlarımız da ders çalışma imkânı bulabilmektedir.

2018 yılı içerisinde kütüphaneden 4234 kitap alınarak vatandaşlarımız tarafından okunmuştur. Kütüphaneden günlük olarak faydalanan vatandaşların sayısı 80-110 kişi arasında değişkenlik göstermektedir.

Ayrıca, yine Kızılpınar Kültür Merkezi bünyesinde 13 bilgisayarla hizmet vermekte olan Bilgisayar sınıfından vatandaşlarımız faydalanabilmektedir. Ödev amaçlı gelen öğrenciler de görevli personel eşliğinde derslerine ilişkin çıktıları alabilmektedir. Bilgisayar sınıfından günde ortalama olarak 100 kişi faydalanmaktadır.

Bağlık Mahalle Evi'mize 2018 yılında 5 adet bilgisayar alınarak, vatandaşların hizmetine sunulmuştur.

4.4.2.3 Kültür ve Sanat Hizmetleri

Çerkezköy Belediyesi; ülkemizin ve Çerkezköy ilçesinin milli, manevi, tarihi, kültürel ve sanatsal değerlerini yurt içinde ve yurt dışında tanıtmak amacıyla seminer, sempozyum, kongre, fuar, sergi, festival, yarışma, gösteri, kermes vb. faaliyetleri, açık hava etkinlikleri, önemli gün ve gecelerde çeşitli kültürel etkinlikler, tiyatro, sinema, festivaller, fuarlar, konserler, geziler, anma programları, sergiler, konferanslar, söyleşiler, paneller, şiir dinletileri vb. kültür sanat etkinlikleri düzenleyerek kültür sanat alanında vatandaşlara birçok hizmet sunmaktadır.

4.4.2.3.1 Çanakkale Gezileri

2015 yılı Çanakkale gezileri 2500 kişi katıldı.

2016 yılı Çanakkale gezileri 2000 kişi katıldı.

2017 yılı Çanakkale gezileri 2259 kişi katıldı.

2018 yılı Çanakkale gezileri 2398 kişi katıldı.

Toplam 9157 kişi Çanakkale gezilerinden faydalandı.

4.4.2.3.2 Ramazan Ayı Gezileri ve Etkinlikleri; (İstanbul Sultan Ahmet Cami-Edirne Selimiye Cami)

2014 yılı Ramazan gezileri 4000 kişi katıldı.

2015 yılı Ramazan gezileri 3714 kişi katıldı.

2016 yılı Ramazan gezileri 2100 kişi katıldı.

2017 yılı Ramazan gezileri 2100 kişi katıldı.

2018 yılı Ramazan gezileri 1611 kişi katıldı.

Toplam 13525 kişi ramazan gezilerine katıldı.

2014 Yılı; toplam 12 etkinlik yapıldı.

2015 Yılı; Toplamda 4 etkinlik yapıldı.

2016 Yılı; Toplamda 7 etkinlik sahnelendi.

2017 Yılı; Toplamda 13 etkinlik gerçekleştirildi.

2018 Yılı; Toplamda 7 etkinlik gerçekleştirildi.

4.4.2.3.3 Açılan Kurslar ve Kursiyer Sayıları

2015 yılı: 13 branştaki kurstan toplam 651 kursiyer eğitimlerden faydalandı.

2016 yılı: 18 branştaki kurstan 1400 kişi faydalandı.

2017 yılı: 20 branştaki kurstan toplam 1500 kişi faydalandı.

2018 yılı: 8 branştaki kurstan toplam 810 kişi faydalandı.

4.4.2.3.4 Düzenlenen Tiyatro Etkinlik Sayıları

2014 yılı toplam 8 gösterim.

2015 Yılı toplam 8 gösterim.

2016 Yılı toplam 15 gösterim.

2017 Yılı toplam 22 gösterim.

2018 Yılı toplam 12 gösterim.

SONUÇ

Sosyal politika sanayileşme sürecinin neden olduğu sorunlara çözümler üretmeye yönelik ve aynı zamanda kapitalist üretim biçiminin devamını ve yarattığı sorunları giderecek uygulamaları kapsamaktadır. Sosyal problemler, topluluklarına aittir ve her topluluk problemlerinin çözümü için gereken araçları bulup uygulama açısından ilgili sistemini de kendisi meydana getirmektedir. Devamlı değişim gösteren şartlara bağlı olarak sosyal politika yaklaşımları da ilerleme kaydetmektedir. İlk olarak çoğunlukla merkezi yönetim tarafından yürütülmesi gerçekleşen uygulamaların çağımızda değişen koşullara göre, görev paylaşımının da yerel yönetimlerin sorumluluk ve görev alanına doğru yön değiştirdiği gözlemlenmektedir.

Sosyal politikalar temel olarak kamu merkezlidir. Geçmişten bugüne sistemini ve uygulama organizasyonlarını çoğunlukla merkezi yönetimler yerine getirmiştir. Birçok ülkede uygulanan sosyal politikaların hukuki boyuttaki çerçevesi merkezi yönetimlerce oluşturulmuştur. Organizasyon oluşumlarında ve yürütülmesindeki yetki merkezi yönetim bünyesinde olmuştur. Bazen merkezi yönetim bu politikaların uygulanmasındaki bazı alan, yetki ve kaynaklarını kendi dışında denetim altındaki yerel yönetimlere devretmiştir.

Belediyeler, sosyal sorumluluk projeleri ve bünyesindeki sosyal kurumlar ile öncelikle erişim kısıtlaması bulunan vatandaşlar ve dezavantaj sahibi gruplar olmak üzere kentin pek çok alanında yaşamına devam eden ve muhtaç konumda olan insanların en azından birtakım temel ihtiyaçlarını karşılamak için çalışmaktadırlar. Bilhassa büyükşehir belediyeleri büyük kitlelere hizmet vermekte olup belediyeçilik anlayışının değişmesi için önemli rol üstlenmektedirler. Bu sayede belediyelerce sunulan hizmetler gün geçtikçe kurumsal bir nitelik kazanmakta ve sunulan hizmetler için bir standart oluşmaktadır.

Yerel bağlamda uygulanan sosyal politikalar ile merkezi sosyal politikalar aynı alanda sosyal yardım ölçeğinin çok fazla dışına çıkamamakta, uygulanmaya çalışılan bu yardımlarında gerçek ihtiyaç sahiplerinin tespitinde yaşanan zorluklar ve kriterlerin farklı olmasından dolayı da tam yerini bulmadığı yadsınamaz bir gerçek

olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel yönetimler ve merkezi yönetim, bu konuda tam bir işbirliği içerisinde olması durumunda yapılan sosyal yardımların daha etkili olacağı kesindir. Ayrıca yapılan yardımların kötüye kullanılmaması ve denetlenmesi de önemli bir konudur. Sosyal politikalar, hâlihazırda uygulanan yardımlardan ziyade kurumsallık isteyen çocuk ve kadın sığınma evleri, engelliler merkezi, huzurevi gibi projeleri de kapsayacak şekilde uygulamaya dönerse amacına daha çok hizmet edecek şekilde olacaktır. Bunun içinde belediyelerin kaynak tahsisleri, bulundukları yerdeki nüfus, coğrafi yapı vb. özelliklere göre orantılı yapılmalı, uygulanacak sosyal politikalara standart getirilmeli, kaliteli işgücü istihdamına önem verilmelidir. Sosyal politikaların uygulanmasında önemli olan diğer bir hususta; bu konuda görevli personelin tutum ve davranışlarıdır. Bu husus aynı zamanda belediye hizmetlerinden memnuniyet derecesini de önemli oranda etkilemektedir. Uygulanan sosyal politikalara hızla gelişen teknoloji çağına uygun olarak, tanıtılması, uygulama yeri, zamanı, miktarı gibi özelliklerinin bilgilendirilmesi ne kadar çok yerel halka ulaşırsa o kadar da önem kazandırmaktadır.

Çerkezköy ilçesi, Organize Sanayi Bölgelerine çok yakın olması, buna bağlı olarak her yıl nüfusunun hızla artması, nüfus artışıyla orantılı gıda sektöründen inşaat sektörüne, eğitim sektörüne, sağlık sektörüne kadar birçok alanda geniş ekonomik yapısı olan nadir ilçelerden biridir. Bu hızlı büyüme karşısında yerel yönetim bağlamında sosyal politikaları bu kadar hızlı tepki verememektedir. Yapılan uygulamaların genel niteliği sosyal yardım ve kültürel faaliyetler olarak kaldığı verilerden gözükmemektedir. Sosyal yardımlar, sosyal politikanın bir parçasıdır ama tamamını oluşturamamaktadır. Son yıllarda yapılan yardımlar, kültürel ve sosyal etkinlikler belediyenin bu konuya önem verdiğinin açık göstergesidir. Sanayi merkezinde bulunan bir ilçenin, özellikle engellilere ve kadınlara yönelik, istihdam sağlayacak projeler üretmesi, koordine kurması, ürettiği projeleri hayata geçirmesi, yaşlılar için ihtiyaç olan huzurevlerinin sayısını ve kalitesini artırması, kadın ve çocuk sığınma evleri yapılması gibi önemli konularda profesyonel işgücüyle beraber ciddi çalışmalar yapması gerekmektedir.

Gençlere ve çocuklara yönelik sosyal politika uygulamalarında; yerel yönetimlerin çokta üstünde durmadığı konulardan biri olan madde bağımlılığı konusunda daha fazla üzerinde durulmalı, konu ile ilgili olarak eğitimlerin planlanması ve bu eğitimlerin geniş kitlelere ulaştırılması, ihtiyaç halinde Rehabilitasyon Merkezlerinin açılması, gerekli profesyonel personel istihdamı, sokak çocuklarının rehabilitasyonları için gerekli çalışmaların yapılması, koruyucu sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması, gençlere istihdam için iş edindirme çalışmalarının yapılması ve ayrıca aileler için aile eğitim merkezleri yapılması gibi konular daha dikkatli ele alınmalıdır.

Sonuçta; ülkemizde belediyelerin yeterli kaynaklara sahip olduklarında yerel yönetim seviyesindeki sosyal politikaları başarıyla yerine getirmeye çalıştıkları söylenebilir. Günümüzde, sosyal politikalar sorumluluk bilincine sahip bir belediyecilik anlayışının yaygınlık kazandığı görülmektedir. Bu duruma ek olarak yerel seviyedeki hizmetlerin sağlanmasında merkezi yönetim birimlerine kıyasla yerel yönetim birimlerinin daha etkin rol aldığı hükümet ve halk tarafından kabul edilmeye başladığı görülmektedir. Bununla beraber yerel yönetimlerin yetkileri ve görevleri daha da genişlemelidir. Yerel halkın ihtiyaçlarının daha hızlı tespiti ve bu tespite cevap verebilme hızı yerel yönetimlerin daha fazladır. Merkezi yönetimin sunacağı standart çözümlere karşı yerel yönetimler, yerel halkın sorunlarına, ihtiyaçlarına ve oluşabilecek taleplerine daha uygulanabilir ve reel çözümler bulacaktır. Bu kapsamda merkezi yönetim ve yerel yönetimler çok sık işbirliği yapmalı, yerel yönetimlere gerekirse mali anlamda daha fazla destek olunmalı ve yetkileri genişletilmelidir. Sosyal belediyecilik uygulamalarıyla o şehirde hayatlarını sürdürenlerin, yerel, bölgesel ve merkezi kalkınmaya pozitif yönde katkı sağlamaları amacıyla, yaşam kalitelerini artırmaya, sosyal eşitliği, huzuru ve adaleti sağlamaya çalışılması esas olmalıdır. Yerel yönetimler tarafından uygulanan sosyal politikalar, şeffaf olarak dış denetimlere açık olmalı, sosyal politikaların planlanmasından uygulanmasına kadar tüm süreçte sivil toplum kuruluşları, ilgili yükseköğretim kurumları ve hassas girişimcilerle etkili ve gerçekçi koordinasyon kurulmalıdır. Sosyal politikalar, hızlı, doğru ve mümkünse aracısız olarak sunulmalı, yapılan çalışmaların devamı ve doğruluğu için mutlaka veri tabanları oluşturulmalıdır.

Teknolojinin hızla geliştiği bu süreçte, yerel yönetimlerden sadece park, bahçe yapımı, yol yapımı ve düzenlemesi, temizlik, su hizmetleri gibi altyapı ve teknik hizmetlerin haricinde sosyal, eğitim, mali, kültürel vb. birçok alanda önemli görevler üstlenmesi beklenmektedir. Bu yüzdendir ki yerel yönetimler kalıplaşmış görevlerin dışında bahsedilen görevleri yerine getirmek için, uzman kadrolarla ve geleceği daha iyi inşa etmek için vizyonel bir bakış açısı yakalamalıdır. Yapılan uygulamaları her geçen günde nasıl daha iyileştiririz, nasıl bir adım daha ileriye götürürüz anlayışı ile çalışmaya devam etmelidirler.

KAYNAKÇA

Acar Örnek, Kamu Yönetimi, Meram Yayın, İstanbul, 1989, s.86.

Ahmet Ulusoy ve Tekin Akdemir, Mahalli İdareler, Seçkin Yayınları, Ankara 2001, s.189.

Alberta Andreotti, Enzo Mingione ve Emanuele Polizzi, “Local Welfare Systems: A Challenge for Social Cohesion”, Urban Studies, Cilt:49 Sayı:9, July 2012

Ali Çelik, Yerel Yönetimler, T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir 1995, ss.196-197.

Anwar Shad ve Furhawn Shad, “Citizen-Centred Local Governance: Strategies to Combat Democratic Deficits”, Society for International Development, Cilt:50, Sayı:1, 2007

Ateş, Hamza. “Sosyal Belediyecilik”, Çerçeve Dergisi, Ocak 2009, ss.88-95.

Aydın, Murat. Yerel Yönetimler ve Sosyal Politika, Yedirenk Yayınları, İstanbul 2008.

Bekir Parlak, “Avrupa Birliği Perspektifinden Merkezi Yönetim – Yerel Yönetim İlişkileri”, Avrupa Birliğiyle Bütünleşme Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimler, (Ed: Bekir Parlak ve Hüseyin Özgür), İstanbul, 2002, s.42-43.

Bilal Eryılmaz, “Sosyal Belediyecilik”, Sosyal Politikalar Dergisi, 2013

Bilal Eryılmaz, Kamu Yönetimi, Düşünceler, Yapılar, Fonksiyonlar, Politikalar. Okutman Yayınları, 4. Baskı, Ankara, 2011, (Kamu Yönetimi), s.195.

Brian Dollery ve Lorenzo Robotti, “Local government and the Economics of Federalism”, The Theory and Practice of Local Government Reform, (Ed: Brian Dollery, Lorenzo Robotti), Edward Elgar Publishing, Cheltenham, Northampton, 2009, s.11.

Can Aktan, “Globalleşme, Bölgeseleme, Yerelleşme” Dış Ticaret Dergisi, Aktaran: Hürriyet Olgun, “Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinde Küre-Yerelleşme (Globalization) ve Yerellik (Subsidiarity) Kavramları Çerçevesinde Bir Bakış”, Sosyo Ekonomi Dergisi, Yıl:3, Sayı:5, 2007- 1

Cengiz Derdiman, Yeni Düzenlemelere Göre Yerel Yönetimler, Alfa Yayınları, İstanbul 2005, s.31.

Daly, Guy and Howard Devis. “Yerel ve Bölgesel Yönetim, Yönetişim ve Sosyal Politika”, Sosyal Politika, Kuramlar ve Uygulamalar, Der: Pete Alcock, Margaret May, Karen Rowlingson, Çev. Onur Can Taştan, Siyasal Kitabevi, 2011, ss.354-364.

Dilek Dileyici ve Tarık Vural, İdarelerarası Rekabet ve Mali Yerinden Yönetim, Kamu Ekonomisi ve Kamu Politikaları, Seçkin Yayınları, Ankara, 2005, s.231.

DPT, Türkiye’de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı, Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Yayın No DPT: 2741, 2007, s.7.

Ebru Özberk, Şiddete Maruz Kalan Kadınlara Sunulan Hizmetler, T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, Ekim 2008, s.62

Erdinç Yazıcı, Sendikal Hareketler ve Yeni Misyon Arayışları, Şeker-iş Yayını, Ankara, 1999, s.11.

Erol Kaya, Yerel Yönetimler Reformu ve Belediyelerde Yeniden Yapılanma, Kent Yönetimi Dizisi, İstanbul, 2003, s.33.

Ersöz, Halis Yunus, Sosyal Politikada Yerelleşme, Yayın no:2010-99, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul, 2011.

Ersöz, Halis Yunus. “Türkiye’de Belediyelerin Sosyal Politika Alanındaki Rolü ve Yeni Belediyecilik Anlayışının Esasları”, Kamuda Sosyal Politika, Yerel Yönetimler ve Sosyal Politika, Sayı-No:9, Yıl:2009-2, Memur-Sen, ss.38-47.

Eryılmaz, Kamu Yönetimi, s.69.

Esat Çam, Çağdaş Yerel Yönetim Sistemleri, Der Yayınları, İstanbul, 2000, s.292.

Faruk Taşçı, “Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar: İsveç, Almanya, İngiltere ve İtalya Örnekleri” Çalışma ve Toplum Dergisi, 2010/1, <http://calismatoplum.org/sayi24/tasci.pdf>, (19.05.2017), s.4.

Fikret Toksöz, İyi Yönetişim El Kitabı, 1.Baskı, Tesev Yayınları, İstanbul, 2008

Guy Daly ve Howard Devis, “Yerel ve Bölgesel Yönetim, Yönetişim ve Sosyal Politika”, Sosyal Politika, Kuramlar ve Uygulamalar, Der: Pete Alcock, Margaret May, Karen Rowlingson, Çev: Barış Yıldırım vd., Siyasal Kitabevi, 2011

Hakan Aydın, “Yerel Yönetimlerin Sosyal Sorumlulukları Çerçevesinde Çöküntü Bölgesi ve Suç İlişkisi”, Mahalli İdareler Aylık Mesleki ve Mevzuat Dergisi,2013

Haktankaçmaz, İlker. “Türk Kamu Yönetiminde Yönetişimin Uygulanabilirliği”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt:37, Sayı:1, 2004, ss.45-62.

Halil Kalabalık, “Yerinden Yönetim Türleri ve Yerinden Yönetim Geçiş Sürecinde Kullanılan Teknikler”, Kamu Yönetiminde Kalite I. Ulusal Kongresi Bildirileri, TODAİE Yayınları No:289. Ankara, 1999 s.429.

Halil Nadaroğlu, Mahalli İdareler, Beta Basım Dağıtım, 6. Baskı, İstanbul, 1998, s.4.

Halil Nadaroğlu, Mahalli İdareler, Beta Basım Dağıtım, 6. Baskı, İstanbul, 1998, s.4.

Hall, Anthony ve James Midgley. Social Policy for Development, Sage Publications, Los Angeles, London, New Delhi, Singapore 2008.

http://www.tepav.org.tr/upload/files/12853293791.Sosyal_Hizmetlerde_Kademelenme.pdf, (22.05.2017)

<http://www.undp.org.tr/Gozlem2.aspx?WebSayfaNo=3310>, Erişim Tarihi:26.05.2017

<http://www.unescap.org/pdd/prs/ProjectActivities/Ongoing/gg/governance.asp> 01.05.2017

İlker Haktankaçmaz, “Türk Kamu Yönetiminde Yönetişimin Uygulanabilirliği”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt:37, Sayı:1, 2004

İsmet Giritli, Pertev Bilgen ve Tayfun Akgüner, İdare Hukuku, Der yayınları. İstanbul, 2001, s.146.

J.A. Chandler, Local Government Today, Manchester University Press, Thirt edition, 2002, Manchester, s.8.

Jefferey M. Sellers ve Anders Lidström, “Decentralization, Local Government, and the Welfare State”, Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions, Cilt:20, Sayı:4, October 2007

Kemal Görmez, Yerel Demokrasi ve Türkiye, Vadi Yayınları, Ankara 1997

Keskin, Bedrettin. “Kentsel Yoksulluğa Yönelik Yerinde ve Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik”, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:26, Ağustos, 2012, ss.169-180.

Korel Göymen, “Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Yönetişim: Gereksinmeler, Önergeler ve Yönelimler”, Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt:9, Sayı:2 Nisan 2000, (Yönetişim), s.6.)

Korel Göymen, “Yerel Kalkınma Önderi ve Paydaşı Olarak Belediyeler”, Yerel Kalkınmada Belediyelerin Rolü, Pendik Belediyesi Kültür Yayınları, 2004, İstanbul, (Belediyeler)

Meryem Koray, Sosyal Politika, İmge Kitabevi, 2. Baskı, Kasım 2005, s.22.

Mustafa Ökmen, “Globalleşme-Yerelleşme Dinamikleri ve Bir İnsan Hakkı Olarak Yerel Yönetimler”, Yerel ve Kentsel Politikalar, (Ed: Akif Çukurçayır-Ayşe Tekel), Çizgi Kitabevi, Konya 2003

Mustafa Önen, “Yerel Yönetimlerin Yoksullukla Mücadelesi: Malatya Belediyesi Örneği”, Sayıştay Dergisi, Sayı:79, s.64.

Nuri Tortop, Burhan Aykaç ve Hüseyin Yayman, Mahalli İdareler, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2006, s.128.

Nuri Tortop, Mahalli İdareler, Yargı Yayınları, 6. Baskı, Ankara, 1999, s.11.

Oya Çitçi, “Temsil, Katılma ve Yerel Demokrasi”, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt:5, Sayı:16, Kasım 1996

Ömer Köse, “Yerel Yönetim Olgusu ve Küreselleşme Sürecindeki Yükseliş”, Sayıştay Dergisi, Sayı:52, <http://dergi.sayistay.gov.tr/icerik/der52m1.pdf>, (05.02.2013)

Özşuca, Şerife Türcan. “Sosyal Politikanın Gelişimi”

Palabıyık, Hamit. “Yönetimden Yönetişime Geçiş ve Ötesi Üzerine Kavramsal Açıklamalar”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt 37, Sayı 1 Mart 2004, ss.63-85.

Richard Titmuss, “What is social policy?” (Ed: Brian Abel-Smith, Kay Titmuss), Social Policy: An Introduction, Chapter 2, New York, NY, Pantheon Books, A Division of Random House, 1974, Welfare States: Construction, Deconstruction, Reconstruction, Volume 1, (Ed: Stephan Leibfried, Steffen Mau), Edward Elgar Publishing Ltd., 2008, s.138

Ruşen Keleş ve Fehmi Yavuz, Yerel Yönetimler, Ankara, TurhanYayınevi, 1983, s.15.

Ruşen Keleş, Yerinden Yönetim ve Siyaset, Cem Yayınevi, 4. Baskı, 2000, (Yerinden Yönetim), s.19.

Sami Güven, Sosyal Politikanın Temelleri, Ezgi Kitabevi, Bursa, 2009, ss. 24-25.

Süleyman Karataş, Kamu İşletmeleri ve Yerel Yönetimler, Veli Yayınları, İstanbul, 1992, s.210.

Şengül, Tarık. “İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Kentsel Gelişim ve Yönetim Paradigmalarında Yaşanan Dönüşüm Üzerinde Bir Değerlendirme”, Kentsel Ekonomik Araştırma Sempozyumu, Cilt:2, Devlet Planlama Teşkilatı, Mart 2004, ss.218-231.

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015, Ankara, 2012, s.23

Talas, Cahit. Türkiye'nin Açıklamalı Sosyal Politika Tarihi, Bilgi Yayınevi, Birinci Basım, 1992.

Taner Artan, Yerel Yönetimlerde Sosyal Hizmetler, Sabev Yayınları, 2012

Taşçı, Faruk. “Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar: İsveç, Almanya, İngiltere ve İtalya Örnekleri” Çalışma ve Toplum Dergisi, 2010/1, <http://calismatoplum.org/sayi24/tasci.pdf>, (19.05.2017).

TEPAV; Sosyal Hizmetlerin Sunumunda Kademelenme,

Titmuss, Richard. “What is social policy?”, (Ed: Brian Abel-Smith, Kay Titmuss), Social Policy: An Introduction, Chapter 2, New York, NY, Pantheon Books, A Division of Random House, 1974, Welfare States: Construction, Deconstruction, Reconstruction, Volume 1, Ed. Stephan Leibfried and Steffen Mau, Edward Elgar Publishing Ltd. 2008

Tokol, Aysen. Sosyal Politika, 2. Baskı, Vipaş Yayınları, Ankara, 2004

Tuna, Orhan ve Nevzat Yalçıntaş. Sosyal Siyaset, Filiz Kitapevi, İstanbul
1991

WhatisGoodGovernance,
<http://www.unescap.org/pdd/prs/ProjectActivities/Ongoing/gg/governance.asp>
01.05.2017

Yüksel, Fatih. “Sosyal Devletin Dönüşüm Sürecinde Yerel Yönetimlerin
Yeni İşlevleri”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı:62-1,
Ocak-Mart, 2007, ss.280-298.

Zerrin Toprak, Yerel Yönetimler, Birleşik Matbaacılık, 8. Baskı, İzmir, 2010

<http://www.cerkezkoy.bel.tr/cerkezkoy/ekonomi/> Erişim tarihi: 03.05.2019

<https://www.cosb.org.tr/> Erişim tarihi: 03.05.2019

www.sayistay.gov.tr Erişim tarihi: 20.12.2013

www.sayder.org.tr